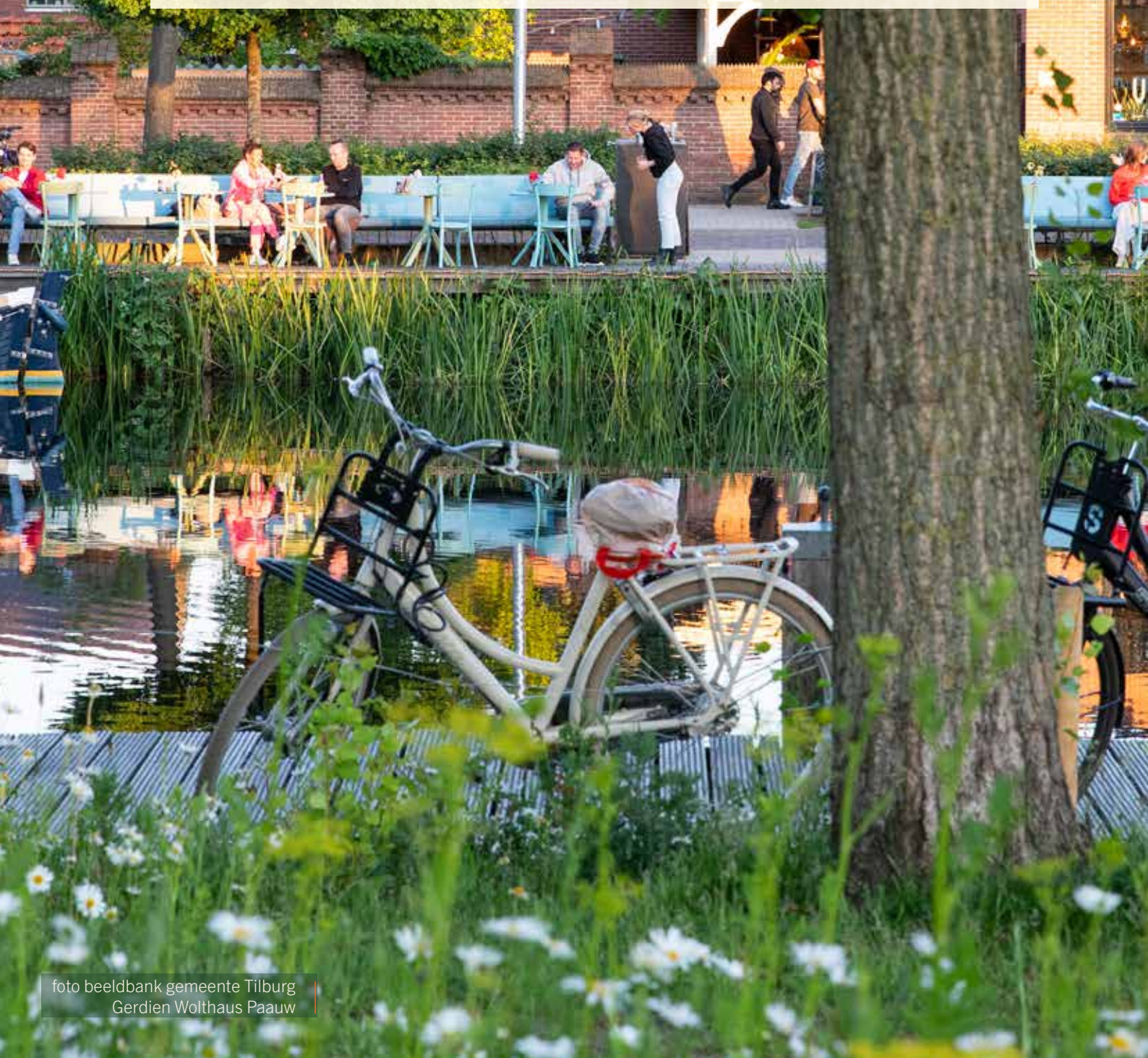

Aandacht. Ambitie. Actie.

Coalitieakkoord Tilburg 2026 - 2030

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Samenwerken	6
In de wijken en dorpen	6
Met inwoners	8
In onze netwerken	10
In een digitale samenleving	11
3. Sociaal Tilburg	12
Sterke gemeenschappen	13
Ondersteuning en zorg	14
Bestaanszekerheid	15
Inclusie en diversiteit	16
Europa en internationalisering	17
Sport en bewegen	18
Veiligheid	20
Asiel en migratie	23
Senioren	25
Onderwijs	27
Dierenwelzijn	31
Kunst en cultuur	32
4. Fysiek Tilburg	34
Wonen	34
Stedelijke ontwikkeling	37
Omgevingskwaliteit	40
Groen en water	42
Economie	45
Arbeidsmarkt	50
Erfgoed	52
Mobiliteit	53
Evenementen, horeca en citymarketing	56
Klimaat en energie	58
Afval en circulair	61
5. Raad en organisatie	64
Vertrouwen in de overheid	64
Samenwerken binnen de gemeenteraad	65
Robuuste, flexibele en diverse organisatie	65
6. Financiën	68
Portefeuilleverdeling	72
Bijlage	74

Rij boven: Kristel Scheffers (CDA), Maarten van Asten (VVD), Jort Molenaar (D66), Sofia Schampers (D66), Joost van Puijenbroek (CDA), Yusuf Çelik (PRO), Frank Kriellaars (VVD),
Rij onder: Niels van Stappershoef (VVD), Anne Veldhoven (CDA), Bas van der Pol (D66), Evelien Kostermans (PRO), Stefan Jansen (PRO)

foto beeldbank gemeente Tilburg
Dolph Cantrijn

1. Inleiding

Tilburg is een sociale, ambitieuze en eigenwijze gemeente. Een plek waar mensen zich thuis voelen, waar dorpen en wijken hun eigen karakter hebben en waar vele initiatieven van onderop ontstaan. Tilburg is rijk aan diverse gemeenschappen, met een sterk verenigingsleven, betrokken inwoners, creatieve makers, innovatieve en ambitieuze ondernemers en omringd door waardevolle natuur.

De afgelopen jaren is Tilburg zichtbaar vernieuwd, met ontwikkelingen zoals de Spoorzone, de Piushaven en nieuwe voorzieningen voor cultuur, sport en onderwijs. Onze Stadsregionale Parken Stadsbos013, Moerenburg-Koningshoeven en Pauwels zijn volop in ontwikkeling en zijn steeds meer in trek om te ontspannen en te recreëren. Bedrijven zorgen voor werkgelegenheid, innovatie en ondernemerschap. Wij zijn een bruisende gemeente met prachtige evenementen zoals Kaapstad, de Tilburgse Kermis en met actieve en betrokken verenigingen.

De komende jaren staan we voor grote opgaven waarvoor we met elkaar de handen uit de mouwen steken. We bouwen voort op wat goed gaat, sturen bij waar dat nodig is en investeren in een sterke toekomst voor Tilburg, Berkel-Enschot, Udenhout en Biezenmortel. We pakken de uitdagingen aan die spelen op het gebied van het sociaal domein, wonen, economie, veiligheid, mobiliteit en klimaat. Daarnaast werken we samen met Tilburgers aan de stad en dorpen van morgen. We leggen het fundament voor een groeiende, sterke en gezonde gemeente. Dat doen we met aandacht, ambitie en actie!

foto beeldbank gemeente Tilburg
Jules van Iperen

Aandacht

Als gemeentebestuur zijn we nabij en zichtbaar, dat is hoe we werken. We pakken de uitdagingen en opgaven samen met inwoners, partners, ondernemers, verenigingen, maatschappelijke organisaties op. We luisteren naar wat er leeft en speelt en geven ruimte aan initiatieven uit de samenleving. Niet iedere wijk of ieder dorp vraagt hetzelfde. We investeren daarom verschillend, in wat het beste aansluit bij de behoefte.

We investeren in groene en gezonde buurten met voorzieningen om de hoek. We staan voor bestaanszekerheid, een betaalbare woning en de kans om jezelf te ontwikkelen. Iedereen in Tilburg moet veilig en zichtbaar zichzelf kunnen zijn ongeacht achtergrond, overtuigingen of inkomen. Dit is in Tilburg nog niet voor iedereen vanzelfsprekend. Daarom zetten we ons hier maximaal voor in. We hebben aandacht voor wie ondersteuning nodig heeft en organiseren onze zorg dichtbij in de buurt, preventief en collectief. We staan voor een inclusief Tilburg waar iedereen ertoe doet. We staan voor ondernemers die willen investeren en een Tilburg waar we hen de ruimte geven dat te doen, voor vrijwilligers die buurten sterker maken, voor voldoende ontmoetingsplekken en voor jongeren die bouwen aan hun toekomst.

Ambitie

We hebben de ambitie om Tilburg te laten uitgroeien tot de meest aantrekkelijke en vernieuwende gemeente om te wonen, werken, ondernemen, studeren en recreëren. We bouwen tot 2050 zo'n 35.000 woningen, investeren in sterke wijken en dorpen inclusief onderwijs, gelijke kansen, talentontwikkeling en een rijk aanbod aan kunst, cultuur en sport. We versterken onze economie, maken onze stad en buitengebied duurzamer en groener, zorgen dat de stad en dorpen bereikbaar blijven en zorgen ervoor dat inwoners zich veilig voelen en mee kunnen doen. Dit doen we bovendien op een financieel verantwoorde manier.

De keuzes die we vandaag maken, moeten ook over tien en twintig jaar bijdragen aan een sterke, gezonde, toekomstbestendige en leefbare gemeente. We werken daarom met ambitie, kwaliteit en lef door aan onze stedelijke ontwikkeling. Voor slimme ruimtelijke oplossingen om de bereikbaarheid en betaalbaarheid van onze stad, de zorg, woningbouw, natuur, maatschappelijke voorzieningen en duurzame energiesystemen ook in de toekomst te borgen. Ook lastige keuzes horen bij deze grote opgave. Dit vraagt om goede participatie, open dialoog, luisteren én duidelijke communicatie.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Jules van Iperen

Actie

Ambitie krijgt waarde als zij wordt omgezet in resultaten. Daarom kiezen we voor een bestuur dat denkt én doet en dat durft te vernieuwen. We versnellen waar mogelijk, verlagen drempels en vereenvoudigen regels waar dat kan en helpt. We werken samen met inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en andere overheden aan concrete oplossingen. Processen organiseren we eenvoudig en we communiceren duidelijk. We houden elkaar aan afspraken, helpen elkaar, werken samen en sturen op uitvoering. Daarbij houden we oog voor een goede balans in de ontwikkeling van verschillende opgaven en sturen op oplossingen die werken. Niet alles kan tegelijk, maar wat we afspreken, voeren we ook uit.

We stropen onze mouwen op, zetten de schouders eronder en gaan vol overtuiging aan de slag. Zodat Tilburg, Berkel-Enschot, Udenhout en Biezenmortel nu en in de toekomst plekken zijn waar het prettig wonen, werken en leven is voor iedereen.

2. Samenwerken

In de komende bestuursperiode zetten we ons in om Tilburg verder te ontwikkelen, tot een nog mooiere gemeente om in te wonen, werken en verblijven. Hierin pakken we de regie waar dat van ons verwacht kan worden. Ook willen we vooral gebruik maken van de kracht van onze inwoners, ondernemers en organisaties. In dit hoofdstuk staan we stil bij diverse vormen van samenwerking, die cruciaal zijn om onze doelen te halen.

In de wijken en dorpen

Tilburgers krijgen de komende jaren meer zeggenschap over hun eigen leefomgeving. We werken daarvoor samen met inwoners en partners aan passende oplossingen, sterke gemeenschappen en veerkrachtige en weerbare buurten en wijken. Dat gaat verder dan meedenken, we geven bewoners ook meer invloed en laten ze mee kiezen over en meedoen aan oplossingen voor hun wijk of dorp. De gemaakte keuzes leggen we vast in een gebiedsvisie en een gebiedsagenda.

Iedere wijk of dorp heeft eigen uitdagingen. Dat is de reden dat we niet in elke wijk hetzelfde doen, of hetzelfde investeren. Hiervoor maken we gebruik van de gesprekken in de wijk en van de gebiedsfoto (monitor brede welvaart), die ons laat zien hoe een gebied scoort op de verschillende thema's van brede welvaart. In minimaal twee wijken/dorpen gaan we ervaring opdoen met wijkbegrotingen. Een begroting, die we samen met de inwoners bestemmen en die we vullen vanuit bestaande budgetten.

Wijken zijn de plekken waar grote stedelijke opgaven samenkomen: wonen, veiligheid, klimaat en kansengelijkheid raken elkaar op straatniveau en versterken elkaar. Bovendien is de wijk de schaal waarop de samenleving zichzelf kan organiseren. Waar bewoners, ondernemers en maatschappelijke partners samen iets kunnen opbouwen. Daarom ontwikkelen we het right to challenge en een Tilburgerberaad op wijkniveau. Daarnaast denken we na over andere vormen van inwonerbetrokkenheid. Deze krijgen een plek in een nieuwe participatieleidraad.

De samenwerking met dorps- en wijkraden gaat over het algemeen goed. Binnen dorps- en wijkraden organiseren bewoners zich vrijwillig om de gemeenschappen waarin zij wonen te versterken en de leefbaarheid in de wijk of het dorp te verbeteren.

**In minimaal twee wijken/
dorpen gaan we ervaring
opdoen met wijkbegrotingen.**

De komende periode maken we nieuwe afspraken over hoe we zorgen dat dorps- en wijkraden nog beter samen kunnen werken met de gemeente. Dat doen we ook door nieuwe stappen te zetten met de Verrijkte wijk-subsidie, waarmee bewoners hun wijk leefbaarder en socialer kunnen maken.

Elke wijk of dorp heeft een eigen wethouder en een gebiedsteam. Zij zijn herkenbaar en maken samen met de inwoners, betrokken organisaties en ondernemers in het gebied een gebiedsagenda. Zij weten wat er speelt en kunnen helpen om de meest urgente problemen als eerste aan te pakken. Aangezien in ieder gebied andere zaken spelen, zullen de agenda's in aard en omvang van elkaar verschillen.

Sinds de zomer van 2023 zijn Tilburg Noord en West onderdeel van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV). We zetten onze inzet in de NPLV wijken Noord- en West met lef voort, en werken daar samen met de kernalliantie en het Rijk aan doorbraakinitiatieven.

We gaan daarnaast in twee andere wijken in Tilburg experimenteren met een verdergaande integrale aanpak. Hierbij zetten we het budget Kansrijke wijken gericht in om sociaal-maatschappelijke, economische en fysieke achterstanden te verbeteren en weg te nemen.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Angeline Swinkels

Wat gaan we doen?

- we versterken de zeggenschap van wijken en dorpen bij besluitvorming;
- we herijken en formaliseren samen met wijkraden hun rol en positie;
- we ontwikkelen nieuwe participatie instrumenten op wijkniveau;
- we doen in minimaal twee wijken/dorpen ervaring op met wijkbegrotingen;
- we zetten onze inzet voor het NPLV met lef en ambitie voort;
- we wijzen minimaal twee andere gebieden aan waar we met een soortgelijke integrale aanpak gaan werken;
- we borgen de gebiedsteams die actief zijn in onze wijken structureel in onze begroting;
- we versterken de doorontwikkeling van onze organisatie naar gebiedsgericht werken. Veel van onze opgaven vragen gemeentebrede sturing. We verbeteren het samenspel tussen deze lijn en het gebiedsgericht werken, tussen de stad en de wijk.

Met inwoners

We vinden inwonersparticipatie belangrijk, in Tilburg is het de norm. Onze inwoners, organisaties en ondernemingen zijn de belangrijkste belanghebbenden voor alle ontwikkelingen in de gemeente. De inbreng van inwoners maakt dat onze plannen en besluitvorming verbeteren. Een goed participatietraject zorgt voor draagvlak bij de keuzes die we maken. Inwoners weten het beste wat er leeft en speelt in hun eigen leefomgeving. Er zijn altijd meerdere perspectieven en meningen, wat vraagt om begrip voor elkaar, verantwoordelijkheid nemen voor het grotere geheel en een goede afweging van belangen.

We moeten als gemeente helder communiceren wanneer we willen dat inwoners meedenken, meedoen of meebeslissen, zodat aan de voorkant duidelijkheid is wat we van elkaar kunnen verwachten in een project of proces. We zetten de koers van het Actieplan Inwonersparticipatie voort. Het gaat om tijdige communicatie en duidelijke processen. We spannen ons extra in om mensen te bereiken die minder vanzelfsprekend deelnemen, zoals werkenden, jongeren en inwoners met een migratieachtergrond. Daarbij combineren we fysieke en digitale participatie.

We nodigen inwoners zo vroeg mogelijk uit om mee te denken over plannen en besluiten die hun omgeving raken. De Richtlijn Omgevingsdialogoog geeft onze aanpak weer voor het participatietraject in de ruimtelijke omgeving. We blijven planteam inzetten en handhaven het budget voor ondersteuning van inwoners bij ruimtelijke plannen.

In onze lokale democratie maken we ruimte voor de inbreng van inwoners en ruimte voor initiatief van onderop. Ook nodigen we inwoners actief uit om in te spreken bij de gemeenteraad en in contact te komen met raadsleden. Zo verbeteren we de besluitvorming in de gemeenteraad.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Angeline Swinkels

Inwoners weten het beste
wat er leeft en speelt in
hun eigen leefomgeving.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Dolph Cantrijn

Wat gaan we doen?

- we handhaven het budget voor ondersteuning van inwoners bij ruimtelijke plannen;
- we gaan door met het Actieplan Inwonersparticipatie;
- we hanteren de Richtlijn Omgevingsdialoog;
- we experimenteren met nieuwe digitale vormen van participatie;
- we zoeken naar nieuwe methoden om inwoners te betrekken die niet vanzelf deelnemen.

In onze netwerken

Samenwerking met andere overheden blijft essentieel om grote opgaven op het gebied van veiligheid, (jeugd)zorg, asiel, economie en ruimte effectief aan te pakken. We kiezen deze bestuursperiode voor een meer gerichte en strategische inzet in de netwerken. Dit werken we uit in een doelgerichte netwerkstrategie, waarin samenwerking bijdraagt aan concrete resultaten voor Tilburg en de regio.

Als centrumgemeente van de regio Hart van Brabant nemen we onze verantwoordelijkheid. We zetten in op een effectieve regionale samenwerking. Er zijn veel samenwerkingsverbanden en gemeenschappelijke regelingen. Vanuit de opgaven van Tilburg brengen we daar meer focus in aan.

We versterken en verscherpen onze positie in bovenregionale netwerken, zoals de stedelijke regio Breda-Tilburg (SRBT), Brabantstad en landelijke netwerken (G40, VNG). We intensiveren de samenwerking met de Brainportregio vanuit onze eigen koers. De lobby richting Rijk en Europa geven we steviger vorm. Dit doen we onder meer door beter uit te dragen waar we voor staan. Als achtste gemeente van Nederland, die volop in ontwikkeling is, mogen we ons beter positioneren en profileren op het landelijke en Europese toneel. We willen de kansen die er liggen optimaal benutten voor cofinanciering van onze projecten met Europa.

Wat gaan we doen?

- we stellen een netwerkstrategie op;
- we intensiveren onze lobby richting Provincie, Rijk en Europa;
- we versterken en verscherpen onze positie in bovenregionale netwerken.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Dolph Cantrijn

In een digitale samenleving

Digitalisering bepaalt steeds sterker hoe onze samenleving functioneert. Het biedt enorme kansen voor innovaties en versnellingen in transities, bijvoorbeeld op het gebied van zorg, mobiliteit, verduurzaming en in onze economie. Daarbij biedt het ook kansen voor de eigen organisatie om slimmer te werken en om meer te betekenen voor onze inwoners, organisaties en ondernemers.

We moeten er oog voor hebben dat niet iedereen mee kan in de snelheid van de nieuwe digitale samenleving. Onze dienstverlening als gemeente blijven we daarom ook met fysieke loketten aanbieden. Digitalisering zorgt voor vraagstukken rondom privacy, ethiek, cybercriminaliteit en digitale autonomie. We gaan daarom gerichte investeringen doen met het doel persoonsgegevens van onze inwoners te beschermen en het gebruik van algoritmes te controleren. Ook werken we aan het weerbaar maken van onze inwoners tegen online dreigingen en volgen we een langjarige route om te komen tot digitale autonomie als gemeente.

We bouwen aan een mensgerichte aanpak waarbij iedereen gelijke toegang heeft tot de digitale samenleving. Met de ontwikkeling van digitale vaardigheden en digitale toegankelijkheid van onze online diensten hebben we aandacht voor digitale inclusie. We zorgen dat onze digitale infrastructuur als organisatie en samenleving op orde is, en werken aan de verduurzaming hiervan. Voor de economische kansen rondom digitalisering en AI werken we samen met bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen. In het bijzonder binnen Mindlabs en Midpoint Brabant. Met onze onderwijspartners werken we aan praktische toepassingen van kunstmatige intelligentie op een veilige en transparante manier.

We zien op korte termijn de mogelijkheid om concrete innovaties in de praktijk toe te passen. Bijvoorbeeld met sensoren bij afvalinzameling en een digital twin voor onder meer stedelijke ontwikkeling en crowd control. Met toepassingen als Mijn Gemeente en een digitaal loket voor vergunningen, zoals bij evenementen, kunnen we sneller en transparanter werken voor onze inwoners, organisaties en ondernemers. We verzamelen en verwerken als gemeente steeds meer data. We maken hier slim maar zorgvuldig gebruik van en delen zoveel mogelijk open data die voor andere toepassingen gebruikt kan worden.

Wat gaan we doen?

- we versnellen onze transities met behulp van digitalisering;
- we gebruiken digitalisering en AI voor slimme toepassingen in de dienstverlening en het efficiënter werken binnen de organisatie;
- we gaan door met het verbeterplan voor het beschermen van persoonsgegevens;
- we continueren het gebruik van het algoritmeregister;
- we investeren in de cyberveiligheid van onze gemeente;
- we publiceren actief open data;
- we werken langjarig om te komen tot digitale autonomie;
- we vervolgen onze inspanningen om bedrijven en ondernemers te ondersteunen in de digitale transformatie van hun onderneming;
- we herzien onze vergunningsprocedures en maken deze (online) inzichtelijk via de Mijn Gemeente omgeving en daarmee voorspelbaar voor de aanvrager.

3. Sociaal Tilburg

In Tilburg doet iedereen ertoe, iedereen kan en mag zichzelf zijn. Daar staan wij voor. In onze buurten kijken we naar elkaar om en investeren we in gemeenschappen, ontmoeting en sociale netwerken. Inclusie is het vertrekpunt in ons denken en doen. Discriminatie pakken we aan. We zetten extra stappen in het wijk- en dorpsgericht werken. Vanuit de overtuiging dat we vanuit nabijheid het beste invulling kunnen geven aan de behoefte van onze inwoners.

We maken een beweging van individuele (zware) zorg naar nabije ondersteuning. Waar mogelijk bouwen we op de eigen kracht van inwoners, informele hulp en collectieve oplossingen. We werken preventief door te investeren in de sociale en pedagogische basis en wijkzorgteams. Samen met partners zoals ContourdeTwern, R-Newt, de GGD en het huidige Toegang Tilburg werken we aan onze sociale en inclusieve stad. En we sturen actief op het terugdringen van de zorgvraag.

Niet elke wijk of dorp heeft hetzelfde nodig. We investeren gericht op de plekken waar de maatschappelijke impact het grootst is. We zijn zichtbaar in de wijk en willen voorkomen dat onze inwoners in armoede of eenzaamheid leven. We creëren een leefomgeving die voor iedereen veilig is en uitnodigt om naar buiten te gaan en anderen te ontmoeten.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Margo van de Pas

We investeren gericht op de plekken waar de maatschappelijke impact het grootst is.

Sterke gemeenschappen

Sterke netwerken en gemeenschappen zijn belangrijk om ervoor te zorgen dat mensen zich thuis voelen. Dat ze meedoen, erbij horen, elkaar ondersteunen en zich gezien en gehoord voelen. Dat zorgt ervoor dat inwoners elkaar helpen en minder snel een beroep hoeven te doen op ondersteuning en zorg van de gemeente. De sociale samenhang in de wijk verbeteren we door het faciliteren van meer ontmoeting en verbinding. Hiervoor benutten we plekken in de wijk zoals de bibliotheek, sportverenigingen, scholen of de bruine kroeg. Ook de buitenruimte richten we zo in dat het ontmoeting stimuleert. Waar we gaan bouwen houden we in de plannen rekening met maatschappelijke voorzieningen, waaronder ontmoetingsplekken. Daarnaast geven we ruimte aan initiatieven van inwoners voor ontmoeting in de buurt met een subsidieregeling. En we kijken kritisch of het huidige aanbod aansluit bij de behoefte. Ideeën uit de wijk sluiten immers beter aan bij wat de mensen uit die wijk nodig hebben.

Bibliotheken zijn plekken van betekenis. Ze verbinden mensen, dragen bij aan gelijke kansen en vervullen een rol in het stimuleren van kennis en ontwikkeling. De komende periode onderzoeken we hoe we drempels verder wegnemen voor mensen om de bibliotheek te bezoeken en de faciliteiten te gebruiken.

Wat gaan we doen?

- we realiseren voldoende en toegankelijke ontmoetingsplekken in iedere wijk;
- we stimuleren ontmoeting met het inrichten van onze buitenruimte;
- we investeren in onze bibliotheken en continueren de bibliotheek in Groenewoud;
- we onderzoeken hoe we drempels verder kunnen wegnemen voor mensen om de bibliotheek te bezoeken en de faciliteiten te gebruiken.

Ondersteuning en zorg

Wij kiezen voor een andere benadering van ondersteuning en zorg. Problemen bekijken wij niet alleen individueel, maar in samenhang met de omgeving, zoals in het gezin, in de buurt, op school of op de (sport)vereniging. Dat noemen we de pedagogische basis. Zo werk je aan het voorkomen van problemen en ontstaan er duurzame oplossingen.

De jeugdzorg vraagt daarbij speciale aandacht. Het aantal jongeren dat een beroep doet op individuele zorg groeit en behandeltrajecten worden relatief zwaarder en duren langer. Tegelijkertijd is het maar de vraag of het kind ook echt krijgt wat het nodig heeft. Dat vraagt om een koerswijziging. Deze koerswijziging heeft als uitgangspunt het garanderen van de kwaliteit en continuïteit van de zorg. Doordat er tekorten zijn, moeten we scherpe keuzes maken om zorg in de toekomst te kunnen garanderen voor wie dit écht nodig heeft.

Daarom zetten we in op preventie, normaliseren, collectieve ondersteuning, minder intensieve zorg en efficiëntere trajecten. Normaliseren wil zeggen dat we realistisch moeten zijn: voor niet ieder pedagogisch vraagstuk is specialistische zorg een passende oplossing. We zien in de praktijk dat de vraag naar formele ondersteuning binnen onze gemeente uiteenloopt. Door lichte opvoedvragen vaker op te lossen met behulp van het netwerk van de pedagogische basis, voorkomen we onnodige medicalisering. Zo blijft de specialistische hulp beschikbaar voor wie de ondersteuning het hardst nodig heeft. Ook zetten we vaker in op collectieve zorg, omdat dit directer aansluit op de leefomgeving van een kind, zoals een klas.

We verbeteren de samenwerking tussen de wijkzorgteams, scholen en huisartsen. Dit is in een grote gemeente een forse uitdaging. We willen beter en kritischer kijken of een verwijzing daadwerkelijk nodig is. Omdat scholen en huisartsen ook zelf mogen doorverwijzen naar de jeugd- en gezinszorg, hebben we hen hard nodig om actief mee te denken in deze beweging. Daarnaast verbeteren we de toegang tot laagdrempelige, informele en collectieve vormen van ondersteuning en zorg. Met bovenstaande beweging maken we het mogelijk actief te sturen op het beroep op jeugdzorg. De verordening passen we hierop aan.

Wat gaan we doen?

- we werken naar een dekkend netwerk van de pedagogische basis en de wijkzorgteams;
- we realiseren collectief aanbod van ondersteuning op basis- en middelbare scholen;
- we sluiten een 'huisartsenpact' en een 'scholenpact', waarbij preventie, bewuster doorverwijzen en collectieve ondersteuning voorop staan;
- we normaliseren sommige problemen in de jeugd- en gezinszorg, zodat we de garantie behouden dat zorg beschikbaar is voor wie het écht nodig heeft;
- we passen de verordening Jeugdhulp aan en sturen steviger op toegang tot de zorg.

Bestaanszekerheid

In Tilburg hanteren we een brede definitie van bestaanszekerheid. Dit gaat niet alleen om financiële rust en zekerheid, maar ook om een fatsoenlijk dak boven je hoofd, voldoende te eten, toegang tot goede en betaalbare zorg en onderwijs, en werk of een andere dagbesteding. We willen meer welbevinden en geen sociale uitsluiting voor onze inwoners. Pas als onze inwoners bestaanszekerheid ervaren, kunnen ze echt stappen zetten op gebieden als gezondheid, ontwikkeling en participatie.

We zien dat het aantal inwoners dat in armoede leeft en niet volwaardig mee kan doen onvoldoende afneemt. Bovendien zien we dat armoede zich bij sommige groepen verdiept. Met name bij inwoners die langdurig in armoede leven. Daarom vernieuwen we onze Verordening Individuele Inkomenstoeslag. Voortaan hebben inwoners na drie jaar recht op een inkomenstoeslag in plaats van na vijf jaar. We zetten het bestaanszekerheidsbeleid en het bijbehorende uitvoeringsprogramma onverminderd voort.

Mensen in armoede ervaren vaak drempels om hulp te vragen. Het lukt ons nog niet goed genoeg om de Tilburgers met de grootste hulpvraag te bereiken. Daarom willen we nog meer zichtbaar zijn in de wijk en werken vanuit vertrouwen en nabijheid. Onze partners zoals Quiet, de Voedselbank en de Thuisadministratie zijn daarbij onmisbaar. Met het Verbeterplan maken we onze regelingen voor iedereen vindbaar en laagdrempelig. We willen dat mensen die recht hebben op regelingen er ook gebruik van maken. We brengen daarom het niet-gebruik van regelingen flink omlaag.

We continueren de huidige werkgeversaanpak voor werkende armen en zetten in op preventie, vroegsignalering, schuldpreventie en schuldenafbouw. Want schulden hebben grote impact op alle leefgebieden. We staan open voor nieuwe ideeën om schulden tegen te gaan, zoals het Bouwdepot. De aanpak van intergenerationele armoede blijft voor ons een speerpunt. We sluiten in ons eigen handelen aan bij landelijke maatregelen uit het Nationaal Programma Armoede en Schulden. Voorbeelden zijn de invoering van één betaaldag, campagnes, financiële educatie op scholen en de Landelijke Pauzeknop.

Wat gaan we doen?

- we zetten het bestaanszekerheidsbeleid voort, met bijbehorend uitvoeringsprogramma en het Verbeterplan;
- we geven inwoners eerder recht op inkomenstoeslag;
- we dringen het niet-gebruik van regelingen sterk terug;
- we willen (problematische) schulden met innovatieve oplossingen voorkomen en oplossen. Met specifieke aandacht voor jongeren.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Jules van Iperen

16

foto beeldbank gemeente Tilburg
Jules van Iperen

In een open stad als Tilburg komen verschillen samen en vieren we diversiteit.

culturele en religieuze achtergronden, vrouwen en meisjes en andere groepen die zich niet altijd veilig, welkom of vertegenwoordigd voelen. In een open stad als Tilburg komen verschillen samen en vieren we diversiteit. Door ontmoeting te stimuleren en het gesprek te faciliteren, bijvoorbeeld in stadsgesprekken, ontstaat wederzijds begrip en dragen we bij aan het voorkomen van het uitvergrooten van tegenstellingen. Ook hebben we samen met partners in de stad aandacht voor het Tilburgs koloniaal verleden, Pride month, Iftars en interreligieuze bijeenkomsten.

Voor het bevorderen van een inclusieve samenleving, maken we diversiteit zichtbaar in de stad en in onze organisatie. Onze openbare ruimte, gebouwen en online omgevingen zijn toegankelijk voor iedereen, zodat iedereen volwaardig kan meedoen. Toegankelijk Tilburg is daarbij een belangrijke partner. We ondersteunen initiatieven die bijdragen aan meerstemmigheid, representatie en verbinding. Van de gemeente mag hierin een voorbeeldrol worden verwacht. We nemen die verantwoordelijkheid en zorgen dat inclusie en diversiteit zichtbaar zijn in de verschillende beleidsdomeinen.

Wat gaan we doen?

- we organiseren meerdere verbindende stads-/wijk-/buurtgesprekken;
- we verbeteren fysieke en digitale toegankelijkheid;
- samen met de partners uit de stad, voeren we de interventies uit de anti-discriminatie agenda uit;
- we verbeteren inclusie en diversiteit in onze eigen gemeentelijke organisatie;
- we zetten ons in voor de uitgangspunten uit het regenboogstembusakkoord.

Europa en internationalisering

Wij zien Tilburg als onderdeel van een grotere wereld, waarmee onze inwoners, studenten, ondernemers en instellingen zijn verbonden. Die internationale verbondenheid verrijkt onze stad en biedt nieuwe kansen. Daarom stimuleren we internationale samenwerking. Zo maken we Tilburg sterker, innovatiever en weerbaarder. En bouwen we aan een open en inclusieve stad waarin verschillende perspectieven worden gezien en gewaardeerd. Democratie, vrijheid en de rechtsstaat vormen daarbij onze gezamenlijke basis. We reserveren een vast jaarlijks bedrag om in te zetten voor hulpacties en het ondersteunen van lokale initiatieven bij internationale humanitaire rampen. We stoppen met het overmaken van 1 euro per inwoner naar Giro 555.

Europa is voor Tilburg een belangrijke partner. Europese samenwerking biedt kansen voor innovatie, onderwijs, duurzaamheid, veiligheid en economische ontwikkeling. We versterken onze positie in Europese netwerken, benutten Europese fondsen beter en laten als achtste stad van Nederland nadrukkelijker onze stem horen.

Wat gaan we doen?

- we pakken onze positie in Europese netwerken en internationale samenwerkingsverbanden;
- we maken een plan van aanpak voor het beter verbinden van Tilburg aan internationale regelingen, projecten en relaties;
- we borgen succesvolle elementen en stoppen met het programma mondiale bewustwording;
- we reserveren een jaarlijks budget om in te zetten voor hulpacties en het ondersteunen van lokale initiatieven bij internationale rampen.
- we stoppen met het overmaken van 1 euro per inwoner naar Giro 555.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Joan Villalon

foto beeldbank gemeente Tilburg
Macha van Kleef

Sport en bewegen

Sporten en bewegen is erg belangrijk. Het draagt bij aan een goede gezondheid, zorgt voor ontmoetingen en gaat zo eenzaamheid tegen. Door stevig in te zetten op groei van recreatief sporten (breedtesport en ongebonden sporten), willen we de gezondheid van onze inwoners verbeteren. Wij willen dat iedereen, ongeacht leeftijd, beperking, inkomen of achtergrond, dichtbij huis de kans heeft om te sporten of bewegen. Dat kan in de sporthal of op het veld, maar ook gewoon buiten op straat of in de parken. Beweging moet laagdrempelig en betaalbaar zijn, zodat niemand op de reservebank zit. Daarbij hebben we oog voor trends en veranderingen in de samenleving. In het bijzonder voor sport in een stedelijke omgeving en de behoefte van de oudere sporter. Sport, spel en bewegen is onderdeel van de openbare ruimte en wordt integraal meegenomen bij de inrichting ervan.

Sportverenigingen brengen mensen bij elkaar en zorgen voor binding in de wijken en dorpen. Daarom investeren we in onze sportverenigingen en-accommodaties. Zoals een nieuwe sporthal bij de dorpen, de sport- en onderwijscampussen in Zuid met een nieuwe atletiekaccommodatie, een nieuw veld bij HC Polaris in Noord en studentensportvoorzieningen in West. We dragen bij aan en stimuleren de verduurzamingsopgaven bij verenigingen. In de wijken zorgen we voor sportgelegenheden die passen bij de bewoners en de beschikbare ruimte. Hiervoor gaan we verder met de BOSS-aanpak (samen) Bewegen, Ontmoeten, Spelen en Sporten), waarmee we inclusieve speel-, beweeg- en ontmoetingsplekken voor jong en oud realiseren in de wijk.

Beweging moet laagdrempelig en betaalbaar zijn, zodat niemand op de reservebank zit.

Al jaren spreken we over meer openbaar zwemwater en wij gaan dat de komende periode daadwerkelijk realiseren. Zo zorgen we ervoor dat iedereen op warme zomerdagen een frisse duik kan nemen. Zwemmen kan straks in een vernieuwd strandbad Rauwbraken, bij het opgeknapte De Groene Wellen en op een passende manier in de Piushaven. We verkennen de mogelijkheden voor een nieuw openbaar zwembad in de stad.

Ook bekijken we de kansen voor zwemmen als onderdeel van het Kanaalpark Reeshof en evenemententerrein ADEM. Voor de lange termijn zetten we in op zwemmen in het Wijckermee met aandacht voor natuur en kwetsbare oevers. In Tilburg mag geen leerling zonder zwemdiploma van de basisschool. Om dat mogelijk te maken blijven we Stichting Leergeld financieel ondersteunen.

Betaalbare sport

Sporten is niet voor iedereen vanzelfsprekend, vooral niet voor inwoners met een laag inkomen. Voor kinderen die willen sporten bestaan er daarom goede regelingen in Tilburg, bijvoorbeeld via Stichting Leergeld. Bij volwassenen met een laag inkomen zien en horen we echter dat deelname aan een sportclub of een jaarabonnement in een sportschool vaak financieel niet haalbaar is. We nemen financiële drempels weg, zodat iedereen de kans krijgt om te sporten.

Topsport

Van Willem II tot de Trappers, van turners en zwemmers tot lokale talenten die hun dromen najagen. Topsporters inspireren de rest van de stad en dorpen. Zij verdienen een podium én goede voorzieningen. De gemeente kan daarbij een springplank zijn voor talent. Daarom investeren we in onze sporters en talenten door het behoud van TeamTilburg en trekken we topsportevenementen naar onze stad. Dit doen we met een aanvulling in ons Topsportfonds en extra inzet op cofinanciering van het fonds. We versterken de verbinding tussen de topsportevenementen en de stad en de dorpen. Vooral met de scholen, omdat we kinderen willen inspireren en motiveren om te sporten en bewegen. We staan positief tegenover de plannen van Willem II om onder meer het stadion toekomstbestendig te maken. We bekijken op welke manier we de club hierbij kunnen ondersteunen.

Wat gaan we doen?

- we investeren in onze sportverenigingen en-accommodaties;
- we realiseren meer zwemwater in Tilburg (binnen en buiten);
- we investeren extra in de betaalbaarheid van sport;
- we gaan door met TeamTilburg en het Topsportfonds;
- we verbinden topsportevenementen met de stad en dorpen.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Jules van Iperen

Veiligheid

Wij zien veiligheid als een basisvoorwaarde voor een gemeente waarin iedereen mee kan doen, zich kan ontwikkelen en zich thuis voelt. Onveiligheid speelt zich niet alleen af op straat, maar ook thuis, op school en steeds nadrukkelijker online. Onze harde criminaliteitscijfers dalen, maar het gevoel van veiligheid bij inwoners blijft achter. De groei van de stad en dorpen en de toegenomen complexiteit vraagt om meer aandacht voor veiligheid. Hiervoor stellen we een nieuwe integrale beleidsnota Veiligheid op, waarbij we in de aanpak domeinen als wonen, veiligheid en sociaal met elkaar verbinden voor een brede en integrale aanpak.

Een stad is pas echt veilig als iedereen zich ook veilig voelt. We blijven daarom inzetten op een schone, hele en veilige openbare ruimte, waarbij inrichting, slimme verlichting en onderhoud bijdragen aan het veiligheidsgevoel. We hebben daarbij extra aandacht voor de veiligheid van vrouwen, mensen uit de LHBTIQ+ gemeenschap, en voor de veiligheid van inwoners uit de verschillende geloofsgemeenschappen of met een cultureel diverse achtergrond.

Handhaving

Veiligheid begint in de wijk, met herkenbare gezichten en korte lijnen. Door meer zichtbare en goed toegeruste boa's, die samenwerken met politie, zorg en welzijn, versterken we het gevoel van veiligheid en vertrouwen in de buurt. Het aantal boa's in Tilburg moet aansluiten bij een gemeente van onze

omvang. Dat vraagt om een forse uitbreiding van onze boa-capaciteit. Met boa's die beter toegerust zijn en ook beschikbaar zijn in de avonden en weekenden. Hierdoor krijgt de politie meer ruimte voor het uitvoeren van haar reguliere taken.

**Een stad is pas echt veilig
als iedereen zich ook
veilig voelt.**

Toezicht en handhaving zetten wij slimmer en zichtbaarder in. We verschuiven van het reageren op individuele (fixi)meldingen naar een (wijk)gerichte aanpak. Hotspots als het Westerpark, Verdiplein/ IJpelaarpark, Edisonlaan en het Wilhelminapark krijgen prioriteit. Daarnaast willen we dat onze boa's ook in kunnen grijpen bij hufferig gedrag in het verkeer, bij straatintimidatie of in het nachtleven. We verhalen de kosten waar mogelijk op de daders, bijvoorbeeld bij vernieling en afvaldumping. Voor het handhaven van de verkeersveiligheid in het centrum onderzoeken we ook de plaatsing van een geluidflitspaal.

In ons buitengebied zetten we de groene boa in.

Daarnaast stimuleren en ondersteunen we initiatieven waarbij inwoners zelf bijdragen aan de veiligheid van hun woonomgeving. Bijvoorbeeld buurtpreventieteams en buurtvaders en -moeders.

We bouwen voort op een integrale ketenaanpak waarin zorg en veiligheid samen optrekken, met speciale aandacht voor mensen met verward en/of onbegrepen gedrag. We investeren in passende opvang-, woon- en zorgvoorzieningen, zoals (winter)opvang, kortdurende opvang voor niet-rechthebbenden, gemengd-wonen-concepten en vernieuwende woonvormen, zoals een "Skaeve Huse 2.0". Hiermee bieden we passende woonruimte, verbeteren we de leefbaarheid in wijken en verlagen we de werklast van politie en andere professionals. Onze aanpak tegen huiselijk geweld en femicide zetten we voort. We investeren in Veilig Thuis en behouden Filomena als inlooppunt op de huidige locatie.

Op het gebied van drugs en coffeeshops kiezen wij voor een zorgvuldige koers. Tilburg neemt momenteel deel aan het landelijke wietexperiment en benut de komende periode om inzichten op te doen. In 2027 evalueren we het wietexperiment, samen met het huidige coffeeshopbeleid, de locatiecriteria en het functioneren van de huidige coffeeshops. Daarbij worden ook de ervaringen met het ingezetenen-criterium in andere gemeenten meegenomen. Pas na de evaluatie kijken we naar de gewenste hoeveelheid coffeeshops en wordt er nieuw beleid opgesteld. In afwachting van deze herijking worden geen nieuwe coffeeshops vergund. In het opstellen van nieuw beleid betrekken we eventueel ook vernieuwende vormen zoals een wiet-drive-thru om overlast en mobiliteitsdruk in de stad te verminderen. Tegelijkertijd zetten we in op bewustwording, vooral onder jongeren, met initiatieven zoals Skip die Trip.

Ondermijning en georganiseerde criminaliteit pakken we stevig aan in samenwerking met partners als de FIOD, belastingdienst, politie en instrumenten zoals Bibob. Met de inzet van zogenaamde afpakteams zorgen we ervoor dat crimineel vermogen wordt afgepakt en waar mogelijk wordt terug geïnvesteerd in de wijken. We kijken daarvoor naar Rotterdam als voorbeeld. Voor het tegengaan van ondermijning is het van belang dat het vertrouwen in de overheid toeneemt, door afspraken goed en snel na te komen. Zodat inwoners bestaanszekerheid ervaren en jongeren en anderen met problemen naar ons en onze partners komen. Het programma Preventie met gezag, waaronder Aanpak Veilige School, zetten we voort om ervoor te zorgen dat onze jongeren niet de criminelen van de toekomst worden.

Digitale veiligheid krijgt nadrukkelijker prioriteit. Cybercriminaliteit groeit snel en raakt steeds meer inwoners, met name jongeren die online worden benaderd en geronseld. Wij versterken de weerbaarheid van inwoners door voorlichting, laagdrempelige ondersteuning en betere toegang tot hulp, ook voor ouderen. Hiervoor werken we in de regio aan een platform dat zich bezighoudt met digitale criminaliteit en cyberweerbaarheid. We sluiten aan bij landelijke ontwikkelingen en benutten kennis van politie en partners, terwijl we onze eigen digitale weerbaarheid op orde houden. Daarbij hebben we oog voor de balans: de verschuiving naar digitale opsporing mag niet ten koste gaan van zichtbaarheid en veiligheid op straat.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Margo van de Pas

Weerbare samenleving

De risico's op een crisis zijn de laatste jaren toegenomen. Dit komt door onrust en oorlog in de wereld, hybride dreigingen zoals hacks, klimaatverandering en polarisatie. Daarom is het belangrijk om onze samenleving weerbaar te maken en de inwoners meer zelfredzaam. Hiervoor volgen we als gemeente de landelijke aanpak en zetten ons vooral in voor het meer bewust maken van onze inwoners en organisatie. Voor dit onderwerp zien we een belangrijke taak bij de Rijksoverheid liggen. Wij gaan als gemeente geen eigen aanpak bedenken en uitrollen, maar zijn wel bereid om samen met het Rijk een pilot op te pakken. Binnen de wijken en dorpen kunnen de sociale netwerken helpen om de samenredzaamheid te vergroten.

Wat gaan we doen?

- we versterken de boa-capaciteit en breiden deze uit met 18 fte;
- we ontwikkelen aanvullende opvang- en woonvoorzieningen voor mensen met onbegrepen en/of verward gedrag;
- we gaan door met preventie met gezag, inclusief preventieprogramma's voor jongeren;
- we starten met 'afpakteams';
- we maken een gebiedsgerichte hotspotaanpak;
- we behouden Filomena als laagdrempelig inlooppunt;
- we actualiseren het coffeeshopbeleid en nemen daarin de evaluatie van het wietexperiment mee;
- we zoeken naar een nieuwe locatie voor vervanging van de opvanglocatie op het NOAD-terrein en borgen de winteropvang en kortdurende opvang;
- we maken een versterkte aanpak van digitale criminaliteit en cyberweerbaarheid.

Het nood- gedwongen onderbrengen van mensen in hotels vinden we onwenselijk

foto beeldbank gemeente Tilburg
Angeline Swinkels

Asiel en migratie

Wij nemen onze verantwoordelijkheid voor de opvang van asielzoekers en statushouders en zorgen voor een goede, menswaardige opvang in onze stad en dorpen. Wij voldoen aan de Spreidingswet en geven vorm en uitvoering aan de regiodeal voor Hart van Brabant.

Voor de opvang van asielzoekers realiseren we voldoende opvanglocaties, er zijn nu locaties voorzien in het centrum en Tilburg Noord. We zijn op zoek naar een locatie voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV'ers). Voor het opvangen van Oekraïense ontheemden zoeken we aanvullende locaties, zodat we een deel van de huidige locaties toekomstbestendig kunnen ontwikkelen. Bij de verdere uitwerking van al deze locaties vindt nadrukkelijk overleg plaats met de omgeving en zetten we in op een zo breed mogelijk draagvlak. Wanneer een opvanglocatie onverhoopt wegvalt, zoeken we op tijd naar een alternatieve locatie waarmee we onze opgave kunnen waarmaken. Het noodgedwongen onderbrengen van mensen in hotels vinden we onwenselijk en bouwen we, na het realiseren van alternatieven, zo snel mogelijk af. Naast de opvangopgave van asielzoekers, hebben we een grote uitdaging voor het huisvesten van arbeidsmigranten, statushouders en Oekraïense ontheemden.

We nemen als gemeente de regie om de opvang- en woonlocaties op een goede, prettige en toekomst bestendige manier te regelen. Voor doorstroomlocaties en permanente huisvesting realiseren we kleinschalige (gemengde) woonvormen als onderdeel van onze gebiedsontwikkelingen, wijken en dorpen. Tijdelijke opvanglocaties en logiesvoorzieningen kunnen zo nodig grootschalig zijn.

Ook investeren we in een goede doorloop van opvang en ondersteuning naar integratie. Zo worden de nieuwkomers echt onderdeel van onze samenleving. We gaan de komende periode een brede dialoog aan over de beste manier om ruimte te maken voor opvang en integratie in onze gemeenschap.

We willen uit de situatie komen waarin we steeds snel tijdelijke en soms dure oplossingen moeten vinden als het gaat om asielzoekers, Oekraïense ontheemden, statushouders en arbeidsmigranten. En we zetten in op bredere spreiding over de gemeente, met draagvlak in buurten en wijken.

Opvang is geen eindpunt, maar het begin van meedoen, opbouwen en perspectief in Tilburg. Werk is de belangrijkste sleutel tot integratie en bestaanszekerheid voor nieuwkomers. We zorgen dat statushouders zo snel mogelijk aan het werk kunnen, omdat werk de beste basis is voor zelfstandigheid, taalontwikkeling en integratie. Samen met werkgevers, onderwijs en maatschappelijke partners nemen we drempels weg, zodat talent niet onbenut blijft. We sluiten ons aan bij de pilot 'startbanen' van het Rijk.

Het grootste deel van migratie bestaat uit arbeidsmigratie. Arbeidsmigranten brengen veel talent met zich mee en leveren een belangrijke bijdrage aan onze economie en samenleving. Wel gaat het nog te vaak om laagbetaalde vormen van arbeid met onzekere en soms slechte arbeidsvoorwaarden. Arbeidsmigranten vormen een substantieel deel van onze beroepsbevolking en zijn daarmee onmisbaar voor onze economie. Bijna de helft van de arbeidsmigranten blijft langer dan 5 jaar in Tilburg en wordt zo op natuurlijke wijze onderdeel van onze samenleving. Met hen werken we aan integratie en voor hen zoeken we passende woonruimte en kleinschalige (gemengde) woonvormen als onderdeel van onze gebiedsontwikkelingen.

Tegelijk is de woonsituatie van arbeidsmigranten kwetsbaar en raakt een klein maar zichtbaar deel van deze mensen dakloos. Daarom werken we aan een integrale aanpak arbeidsmigratie in goede dialoog met onder meer de 'Migrant Workers Community Tilburg'. Samen met arbeidsmigranten zelf, huisvesters, werkgevers en uitzendbureaus, zetten we in op de registratieplicht, betere werkomstandigheden, veiligheid, goede zorg en het benutten van kansen en talent. Zodat arbeidsmigranten sneller een volwaardig onderdeel van de Tilburgse samenleving en arbeidsmarkt worden, kansen krijgen om zich te ontplooiën en mee te doen.

Voor arbeidsmigranten die kort in Tilburg verblijven zetten we het huidige beleid met grootschalige (tijdelijke) logiesvoorzieningen voort en realiseren we de locaties die nu zijn vastgesteld.

Wat gaan we doen?

- we voldoen aan de Spreidingswet (ingevuld door de afspraken uit de regiodeal);
- we gaan van een crisisaanpak naar een duurzaam opvang- en woonlandschap;
- we gaan met het COA in overleg over de eisen voor opvanglocaties;
- er komen meer passende (tijdelijke) doorstroomlocaties voor diverse doelgroepen;
- we sluiten ons aan bij de pilot startbanen voor statushouders;
- we voeren over nieuwe opvang/woonlocaties op tijd een dialoog met de bewoners van de wijk of het dorp;
- waar mogelijk stoppen we met het noodgedwongen onderbrengen van mensen in hotels;
- we starten met een integrale aanpak voor arbeidsmigratie, waaronder het invoeren van registratieplicht en verblijfsbelasting voor verhuurders;
- we sluiten een convenant met werkgevers, uitleners en uitzendbureaus om de integrale aanpak arbeidsmigranten te versterken.

Senioren

De groep ouderen groeit in Tilburg. De dubbele vergrijzing is nu realiteit. Veel senioren staan volop in het leven, zijn maatschappelijk actief of werken door. Met vrijwilligerswerk en mantelzorg dragen zij veel bij aan onze samenleving. Tegelijk heeft een toenemend aantal mensen als gevolg van de vergrijzing zorg en hulp nodig. De kansen en ook de opgaven die samenhangen met een gemiddeld oudere samenleving hebben onze volle aandacht. Dat geldt voor de doelgroep zelf maar ook in de samenhang met andere opgaven zoals wonen, gezondheid, voorzieningen en mobiliteit.

Een passende woning is voor senioren in het bijzonder van groot belang. Wij maken langer zelfstandig wonen mogelijk met levensloopbestendige woningen en voorzieningen in de nabijheid van de woonomgeving. Ook bieden we meer ruimte voor (pre-)mantelzorgwoningen en bijzondere collectieve woonvormen, zoals Knarrenhofjes. We behouden de doorstroommakelaars, zodat ouderen ondersteuning krijgen bij het verhuizen naar een meer passende woning. Waar mogelijk in de wijk of het dorp waarmee zij al een sociale binding hebben.

Onze openbare ruimte richten we zo in, dat ouderen mee kunnen blijven doen. Met voldoende verblijfs- en ontmoetingsplekken en passende vormen om te sporten en te bewegen. Door het versterken van de netwerken en de voorzieningen in de wijken en dorpen, stimuleren we ontmoeting en gaan we eenzaamheid tegen.

De succesvolle elementen van het programma GGoud zetten we voort met onze partners, zoals het Seniorenberaad, KBO en OMMA. Denk aan valpreventie, dementievriendelijke netwerken en inclusieve en cultuursensitieve zorg.

Wat gaan we doen?

- we realiseren voldoende passende woningen voor ouderen, zoals (pre) mantelzorgwoningen;
- we gaan door met de mantelzorgvergoeding en het versterken van mantelzorgnetwerken;
- we sturen bij de inrichting van de openbare ruimte op toegankelijkheid;
- we investeren in gemeenschapsvorming met ontmoetingsplekken en een verenigingsleven in onze wijken en dorpen;
- we gaan door met beweegprogramma's voor ouderen;
- we zetten het programma GGoud voort op succesvolle onderdelen.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Joris Buijs

Onderwijs

Op onze scholen wordt de basis gelegd voor een goede toekomst. Alle kinderen in Tilburg moeten in staat zijn om goed en passend onderwijs te volgen om hun talenten maximaal te kunnen ontplooiën. Onderwijs vormt de motor van kansengelijkheid. Als onderwijsstad heeft Tilburg alles om hier invulling aan te geven, van basisonderwijs tot hoger onderwijs. Onze inwoners moeten hier optimaal gebruik van kunnen maken. Studenten heten we welkom met voldoende woonruimte en voorzieningen voor een fantastisch studentenleven.

Basis- en middelbaar onderwijs

We zijn trots op onze integrale kindcentra voor het basisonderwijs, waar onderwijs wordt gekoppeld aan collectieve ondersteuning en welzijn. We zetten deze ontwikkeling de komende periode met ambitie door. We verbinden sport, cultuur, natuureducatie, techniekonderwijs, welzijn en andere terreinen om de beste ontwikkelkansen te creëren. Dit sluit aan bij het idee van de rijke schooldag. We zijn daarin realistisch over wat we van scholen kunnen verwachten. We werken door aan de ontwikkeling van het kind, met een doorlopende leerlijn van 0 tot 13 jaar; van de opvang tot aan de middelbare school. Het kind als geheel mens staat centraal, niet alleen als leerling. Waarbij we nadrukkelijk ook aandacht houden voor de basisvaardigheden taal, rekenen en schrijven. We willen (taal)achterstand bij peuters voorkomen voor de start op de basisschool. Zo leggen we vanaf jonge leeftijd een stevig fundament voor de verdere ontwikkeling van ieder kind.

Ieder kind in Tilburg moet naar een school kunnen die passend is. Een kind dat langdurig niet naar school gaat wordt een thuiszitter genoemd. De afgelopen periode is het aantal thuiszitters in Tilburg fors toegenomen. We versterken de rol van leerplicht aan de voorkant, om schooluitval en thuiszitters waar mogelijk te voorkomen. Wij richten ons nadrukkelijk op kinderen die nu buiten beeld raken. Thuiszitters horen niet thuis op de bank, maar in een omgeving waar zij kunnen leren en groeien.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Angeline Swinkels

Door samen te werken met onderwijs, zorg en partners pakken wij dit actief op. De komende periode werken we om het aantal thuiszitters in Tilburg terug te brengen. We hanteren een kritische toetsing op leerplichtvrijstellingen, om misbruik tegen te gaan en isolatie van kinderen te voorkomen.

Met organisaties zoals Track013, initiatieven zoals Sparrenhof en leerwerktrajecten bieden we alternatieve routes voor jongeren die vastlopen in het reguliere systeem. Terug naar onderwijs, naar passend werk of naar maatschappelijke participatie. We willen stimuleren dat jongeren met diverse talenten elkaar tegen blijven komen. Dat doen we door verschillende schooltypen in één gebouw onder te brengen of in meerdere gebouwen dicht bij elkaar. Tot slot bereiden we jongeren beter voor op de toekomst door ze al vroeg kennis te laten maken met de arbeidsmarkt en ons Tilburgse bedrijfsleven. Met techniekdagen en innovatieve leeromgevingen, om vanuit de wijk de brug te slaan tussen onderwijs, talent en onze economische strategie. Zo ontwikkelen jongeren vaardigheden die passen bij de digitale samenleving en de banen van morgen.

Kansengelijkheid

Wij willen dat ieder kind in Tilburg dezelfde kansen krijgt. De werkelijkheid laat zien dat de plek waar je opgroeit nog te bepalend is. Dat vinden wij onacceptabel. Iedereen verdient de kans om zichzelf te ontplooiën en om zich gezien, gehoord en gesteund te voelen. Voor het benutten van talent en het doorbreken van kansenongelijkheid investeren wij stevig in de sociaal-pedagogische basis. Hiermee versterken we het informele netwerk rondom het gezin en de jeugdige. Wij kijken breder dan alleen het kind. Ontwikkeling vindt thuis plaats, op school en in de wijk. Door kinderopvang, onderwijs, sport en cultuur beter met elkaar te verbinden, ontstaat een omgeving waarin kinderen elkaar kunnen ontmoeten en zich kunnen ontwikkelen. Daarom investeren we ook de komende jaren in kwalitatief hoogwaardige onderwijshuisvesting met groene schoolpleinen.

Scholen spelen een centrale rol bij de ontwikkelkansen. Het zijn plekken waar kinderen en ouders samenkomen en waar je problemen vroeg kunt signaleren. Wij versterken deze functie en zetten in op meer collectieve ondersteuning op school. Dat verlaagt drempels en voorkomt dat kinderen snel in individuele trajecten terechtkomen. Hiervoor zetten we door op de beweging richting de integrale kindcentra, zoals Antares, Hubertus of Jeanne d'Arc in Tilburg West. We moedigen de komst van meer ouderkamers aan, omdat deze zorgen voor betrokken ouders. We gaan segregatie in het onderwijs tegen.

Tilburg als studentenstad

Tilburg is een echte studentenstad. Duizenden mbo-, hbo- en wo-studenten studeren in onze stad om zich verder te ontwikkelen en onderdeel te zijn van het studentenleven. Zij verrijken onze gemeente door de levendigheid en nieuwe perspectieven, die ze meebrengen. Wij willen dan ook samen met de onderwijsinstellingen Yonder, de Rooi Pannen, Yuverta, Fontys, Avans en Tilburg University, werk maken van Tilburg. Door te zorgen voor voldoende woonruimte, goede leeromgevingen, het juiste stage-aanbod, bruisende evenementen en horeca. En door studenten te binden aan onze stad en dorpen na hun studietijd. Dat doen we door de koppeling met onze arbeidsmarkt en werkgevers te verbeteren.. Hiervoor is meer sturing nodig dan we de afgelopen jaren hebben gezien vanuit de gemeente. Het begint met een duidelijke visie op Tilburg als studentenstad.

We zijn trots op de stappen die zijn gezet. Dankzij de AanDeBak-garantie in Noord en West krijgen jongeren een vliegende start door tijdige oriëntatie op banen bij Tilburgse bedrijven. Een stagepact tussen gemeente, onderwijs en bedrijven zorgt ervoor dat meer studenten bij Tilburgse werkgevers en organisaties stage kunnen lopen. Discriminatie bij stages, sollicitaties, in de horeca of bij kamerverhuur, laten we hier niet toe. Met de anti-discriminatieagenda zetten we hier vol op in. Samen met Mindlabs werken we met onderwijs, overheid en partners aan de verbinding tussen digitalisering, AI en maatschappelijke vraagstukken.

beeldbank gemeente Tilburg
Margo van de Pas

Deze samenwerking breiden we graag uit om nog meer impact in de stad en economie te maken (wijkaanpak). Het programma 'Talent in Beeld' is daarvoor illustratief en we streven ernaar om dit te borgen in de toekomst. We willen de samenwerking met bedrijven en kennisinstellingen rond talentbehoud versterken en daarbij Tilburg als studentenstad steviger positioneren. We geven verder vorm aan de (academische) werkplaatsen, waar bedrijven, onderwijs en overheid samen werken aan urgente opgaven. Zo brengen we de relatie tussen onze kennisinstellingen en maatschappelijke vraagstukken verder. Via Citymarketing laten we met gerichte campagnes beter zien wat Tilburg te bieden heeft. Tilburg is dé onderwijsstad van het zuiden.

We investeren in gebieds- en campusontwikkeling op de plekken waar opleidingen samen komen. Zoals in de Spoorzone, op de Wandelboslaan, het Kenniskwartier en bij de sport- en onderwijscampus in Stappegoo. We creëren daarmee aantrekkelijke en toekomstbestendige leeromgevingen. Hiermee wordt kennis en talent beter benut en kunnen studenten zich optimaal ontwikkelen. We stimuleren bovendien de samenwerking tussen de verschillende onderwijsinstellingen en de ontmoeting tussen studenten van verschillende instellingen. Een goede sportcampus, waar alle mbo-, hbo- en wo-studenten gebruik van kunnen maken, is daar onderdeel van. Ook maken we gebruik van de sterke netwerken onder studenten om aan de slag te gaan met eenzaamheid, prestatiedruk en mentale gezondheid. Hiervoor werken we samen met studenten-, studie- en sportverenigingen. Bovendien investeren we de komende jaren meer in een gezamenlijke Tilburgse introductieweek voor alle Tilburgse studenten.

Wat gaan we doen?

- we versterken de sociaal-pedagogische basis en samen met onze onderwijspartners rollen we een netwerk uit van collectieve ondersteuning en zorg op scholen door heel Tilburg;
- we zetten het ontwikkelen van integrale kindcentra voort;
- we onderzoeken of leerplichtmedewerkers meer preventief kunnen gaan werken, onder andere voor leerlingen die (slechts) deels verzuimen;
- we versterken onze inzet op thuiszitters en schoolverlaters;
- we ontwikkelen nieuwe instrumenten om segregatie in het onderwijs tegen te gaan;
- we investeren extra in basisvaardigheden;
- we streven naar 100% voor- en vroegschoolse educatie bereik van peuters met een mogelijke (taal)achterstand;
- we voeren in 2027 en 2028 een pilot schoolmaaltijden uit die we na twee jaar evalueren;
- we stellen een visie op voor Tilburg als studentenstad;
- we geven onze verbinding met onze onderwijs- en kennisinstellingen verder vorm, onder meer door het werken in (academische) werkplaatsen. We stoppen met de rol van stadshoogleraar;
- we investeren meer in een gezamenlijke introductie voor alle Tilburgse studenten.

beeldbank gemeente Tilburg
Angeline Swinkels

Dierenwelzijn

We willen dat Tilburg een fijne, leefbare en veilige gemeente is voor zowel mensen als dieren. Dierenwelzijn en menselijk welzijn versterken elkaar. We vinden het belangrijk dat we zorgzaam omgaan met alle dieren in Tilburg, van huisdieren tot boerderijdieren en onze stadsnatuur. Met ons nieuwe dierenwelzijnsbeleid zetten we in op zowel educatieve als preventieve maatregelen. Het goed omgaan met dieren begint met goede educatie. Educatie en voorlichting vindt plaats op scholen, buurt- en wijkcentra en op onze kinderboerderijen. We

steunen dierenhulporganisaties, zoals de dierenambulance en dierenopvangcentra. We hebben aandacht voor alle vrijwilligers, die deze organisaties draaiende houden. Ook zorgen we voor goede leefruimte voor onze stadsnatuur, onder meer door de inrichting van een diervriendelijke openbare ruimte, ecologisch beheer en slimme verlichting zodat we nachtdieren zo min mogelijk verstoren.

Wat gaan we doen?

- we stellen nieuw dierenwelzijnsbeleid vast;
- we verminderen de zwerfdierenproblematiek door preventieve maatregelen, zoals sterilisatie- en castratieprogramma's;
- we verhuizen en vernieuwen de dierenopvang en het dierencrematorium;
- we stimuleren verantwoord huisdierbezit via educatie en voorlichting, met name op scholen, buurt- en wijkcentra en op onze kinderboerderijen;
- we versterken biodiversiteit met onder meer een diervriendelijke inrichting en beheer van de openbare ruimte;
- we werken samen met dierenopvangcentra, dierenambulances en lokale organisaties, zodat we effectiever inspelen op noodsituaties;
- we verbinden beleidsdomeinen binnen de gemeente Tilburg op het thema welzijn van dieren, zodat dierenwelzijn niet los staat van andere maatschappelijke vraagstukken.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Jules van Iperen

Kunst en cultuur

Het is en blijft onze ambitie om kunst en cultuur voor alle Tilburgers bereikbaar te maken. Dat betekent dat we naast een divers en herkenbaar aanbod ook werken aan goede verbindingen tussen onderwijs, gezondheid, zorg, cultuur en samenleving. We zien cultuur als aanjager van de transformatie van de stad en de dorpen. Er is ruimte nodig voor makers en organisaties. Daarnaast willen we naast een #stadvanmakers een #stadvoormakers zijn. Met goede voorzieningen en regelingen die dit ondersteunen. Want makers, organisaties, (ondersteunings)instellingen, talentontwikkeling en publiek, ze zijn allemaal nodig voor een sterke culturele sector en een breed en aansprekend cultuuraanbod voor al onze inwoners. Cultuur raakt, verbindt en máákt ons allemaal.

De komende periode leggen we het accent op talentvolle creatieve makers en hun mogelijkheden om door te stromen. In wijken en gebiedsontwikkelingen zorgen we voor voldoende ateliers, studio's en (betaalbare) werk- of oefenruimtes. We maken hiervoor ook slim gebruik van ruimtes bij bedrijven, scholen en andere instanties die leeg staan in de avonden en weekenden. De kracht van onze verenigingen en orkesten zetten we ook in voor het cultureel onderwijs, zoals muziek in de klas. Een groeiende stad vraagt om extra ruimte voor nieuwe broedplaatsen, regelluwe ruimtes en plekken voor experiment, met name in Tilburg Noord, West en in de Kanaalzone. Het Makers- en Broedplaatsenbeleid ontwikkelen we hiervoor door. Ook zetten we in op een bruisende nacht- en jongerencultuur. En we zorgen voor een goede aansluiting op bestaande initiatieven in wijken en dorpen. Dit kan vorm krijgen met de inzet van cultuurcoaches, maar ook in de samenwerking met verenigingen, het bedrijfsleven en (bewoners)initiatieven.

We hebben aandacht voor het toekomstbestendig maken van onze (basis)instellingen, zoals het Natuurmuseum, Hall of Fame en het Factorium. Dit zien we als een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Daarom doen we ook nadrukkelijk een beroep op het cultureel ondernemerschap en de creativiteit van de instellingen. We voeren de vernieuwing van het Textielmuseum en de bouw van het depot uit en realiseren de verhuizing van de WAT-hal. We ronden het onderzoek naar de haalbaarheid van Witzzy af en nemen een besluit over de uitvoering.

Kunst in de openbare ruimte hoort bij een inspirerende leefomgeving. In het cultuurplan hebben we vastgelegd dat we bij elke gebiedsopgave een 1%-regeling opnemen. Dat wil zeggen dat één procent van de begroting bij elke opgave besteed wordt aan kunst, cultuur, creatieve makers en programmering. We richten

hiervoor een reserve in. We koppelen dit aan onze investeringen in stedelijke ontwikkeling en realiseren daarbij ook (private) cofinanciering. Daarmee financieren we ook Stichting Spoor. Zo verrijken en verfraaien we onze leefomgeving met beeldende kunst, wandkunst en installaties. De renovatie van het Draaiend Huis betalen we uit deze bestaande 1%-regeling. Onderhoud wordt vervolgens betaald uit regulier onderhoudsmiddelen. Er gaat op deze manier geen extra publiek geld naar het Draaiend Huis.

Wat gaan we doen?

- we investeren in creatieve makers en de doorontwikkeling van talent, onder meer door middel van een versterkt Makersfonds en de project- en impulsregeling;
- we maken meer betaalbare ruimte voor makers door middel van broedplaatsen, ateliers en regelluwe plekken;
- we ontwikkelen de Kanaalzone als ruimte voor nieuwe broedplaatsen en experimenten;
- we voeren de vernieuwing van het Textielmuseum en de bouw van het depot uit en realiseren de verhuizing van de WAT-hal. We ronden het onderzoek naar de haalbaarheid van de realisatie van Witzly af en nemen een besluit over de uitvoering;
- we maken onze basisinstellingen toekomstbestendig en investeren onder meer in het Natuurmuseum, Hall of Fame en het Factorium;
- we werken aan een bruisende nacht- en jongerencultuur;
- we stimuleren in de wijken en op onze scholen een cultureel aanbod, dat aansluit bij de behoefte van de inwoners. We stimuleren kunst- en cultuureducatie en een rijke schooldag via cultuur;
- we gaan door met de plannen voor het Textielmuseum en het Drögepand;
- we voeren de 1%-regeling voor kunst, cultuur en creatieve programmering in de buitenruimte uit. We richten hiervoor een reserve in. Deze reserve koppelen we aan de bredere stedelijke ontwikkeling aangevuld met bijdragen van private partijen en fondsen. De renovatie van het Draaiend Huis betalen we uit deze bestaande 1%-regeling. Onderhoud wordt vervolgens betaald uit reguliere onderhoudsmiddelen. Er gaat op deze manier geen extra publiek geld naar het Draaiend Huis;
- we onderzoeken of het organisatiemodel van het Mommerskwartier nog passend is;
- we versterken de positie van de bibliotheek, in lijn met het advies van de Vereniging Openbare Bibliotheken, voeren de Bibliotheekwet uit en onderzoeken het wegnemen van de drempels en boetes voor het lenen in samenspraak met de regio.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Mascha van Kleef

foto beeldbank gemeente Tilburg
Jules van Iperen

4. Fysiek Tilburg

Wonen

In Tilburg bouwen we aan sterke gemeenschappen en geven we ruimte aan mensen. Wonen is de basis voor iedereen, daarom streven wij naar een passende woning voor al onze huidige en nieuwe inwoners. We zetten ons de komende periode maximaal in om voldoende nieuwe woningen te bouwen. Ook hebben we aandacht voor het samenleven in onze buurten, wijken en dorpen. Tegelijk staat de beschikbaarheid van voldoende woningen onder druk en hebben we een grote opgave in het toekomstbestendig maken van de bestaande woningvoorraad voor alle generaties.

We bouwen voor alle doelgroepen. Betaalbaarheid en beschikbaarheid van woningen zijn voor veel mensen een probleem. Daarom blijven we op gemeentelijk niveau sturen op de verdeling van woningen over sociale huur, middenhuur en betaalbare koop en vrije sector (30-40-30). Dit is in lijn met de afspraken met het Rijk. Gebiedsgericht wegen we af wat de goede balans is en we zetten in op gemengde wijken. Op projectniveau bieden we maatwerk en flexibiliteit, daar sturen we actief op. Zo kunnen we beter inspelen op wat een project of gebied nodig heeft. De kwaliteit van wonen moet daarbij leidend zijn. Regels bieden duidelijke uitgangspunten maar zijn geen doel op zich. In Tilburg realiseren we passende woningtypen en unieke woonmilieus met bijvoorbeeld meer dure, goedkope of seniorenwoningen. Zo bevorderen we dat mensen ouder kunnen worden in hun eigen sociale omgeving en komt ook de doorstroming op de woningmarkt beter op gang. In de regio sturen we erop dat ook andere gemeenten

beeldbank gemeente Tilburg
Angeline Swinkels

de woningbouwafspraken nakomen, hierover maken we heldere afspraken. We werken actief samen met onze corporaties, zowel in de vorming en uitvoering van gemeentelijk beleid als in onze wijkgerichte uitvoering.

Nieuwbouw van woningen alleen is niet genoeg. We willen de bestaande woningvoorraad optimaal benutten. Dat doen we door het splitsen en optoppen van woningen makkelijker te maken. We bieden meer ruimte aan (pre)mantel(zorg) woningen en studentenhuizen. Het aanbod van studentenkamers willen we samen met onze corporaties en onderwijspartners verbeteren. Een goed aanbod is één van de basisvoorwaarden voor een onderwijs- en studentenstad, daarom sturen we op voldoende (ruimte voor) nieuwbouw en

behoud van bestaande huizen. We blijven ook inzetten op collectieve woonvormen, wooncoöperaties, Collectief Particulier Opdrachtgeverschap vormen en combinaties van wonen en werken. We zorgen dat er standplaatsen voor woonwagenbewoners bijkomen. Verder blijven we leegstand terugdringen, ook vanwege het belang ervan voor de kwaliteit en veiligheid van de leefomgeving

Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden om bij woningbouw voorrang te geven aan mensen met een lokale binding of een vitaal beroep, zoals een leraar of huisarts. We willen zo de sterke gemeenschap als kwaliteit van een wijk of dorp verstevigen. Daarnaast houden mensen met urgentie op de woningmarkt, waaronder statushouders, voorrang op de woningmarkt. De starterslening zetten we gericht in voor starters die we maatschappelijk (en economisch) aan Tilburg willen binden. Het overgrote deel van de verhuurders in onze stad zorgt goed voor zijn huurders en zijn panden. Helaas zijn er ook excessen waarbij huurders veel te veel huur moeten betalen of wonen in slecht onderhouden panden. Deze excessen willen we aanpakken. Daarvoor behouden we het huurteam, maar we kijken ook naar de nieuwe mogelijkheden die de Wet goed verhuurderschap ons biedt. We maken actief werk van het bestrijden van misstanden en discriminatie van huurders en woningzoekenden, zoals Dutch Only. De transformatie van de Westermarkt benutten we als kans om het functioneren van Verenigingen van Eigenaren actief te versterken. Instrumenten als de zelfbewoningsplicht en opkoopbescherming zetten we op een passende wijze in.

Vanuit de opgaven wonen, zorg en opvang ligt er veel druk op het woningaanbod. Vanwege een gebrek aan woningen loopt de uitstroom uit beschermd wonen locaties, de daklozenopvang en de asielketen vast. Daarom werken we volgens het principe 'Wonen eerst' aan voldoende zorggeschikte, geclusterde en gelijkvloerse woningen. De opgave vraagt urgentie en meer samenhangende sturing. Dit geven we bestuurlijk prioriteit. We richten hiervoor een taskforce in.

Wat gaan we doen?

- we zetten ons in om de komende periode gemiddeld 2.000 woningen per jaar toe te voegen en houden op gemeentelijk niveau vast aan de wettelijke verdeling 30-40-30, gebiedsgericht wegen we af en op projectniveau leveren we maatwerk;
- we hanteren bouwregels als helder uitgangspunt. Hier kunnen we gemotiveerd van afwijken, zoals bij de 50 m2 woonoppervlak;
- we benutten de bestaande woningvoorraad optimaal en zetten extra in op woningsplitsing, optoppen en een betere doorstroming;
- we pakken leegstand aan om verloedering in de omgeving tegen te gaan. Onze huidige en toekomstige leegstandsinstrumenten zetten we actief in;
- we verkennen de mogelijkheden van een gerichtere inzet van de starterslening;
- we verkennen hoe we mensen uit eigen wijk of dorp, vitale beroepen of sociaal-maatschappelijke binding voorrang kunnen geven op de woningmarkt;
- we bouwen voldoende betaalbare (onzelfstandige) studentenwoningen, maken meer ruimte voor studentenhuizen en ondersteunen het behoud van bestaande huizen;
- we behouden community builders op de bestaande gemengd wonen locaties;
- we bieden particuliere verhuurders die stelselmatig onrechtmatig handelen geen ruimte, we versterken handhaving met de instrumenten van de wet en ons huurteam;
- we richten een taskforce 'Wonen eerst' op.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Jules van Iperen

De komende jaren blijven we met lef en ambitie werken aan onze stedelijke ontwikkeling.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Jules van Iperen

Stedelijke ontwikkeling

De komende jaren blijven we met lef en ambitie werken aan onze stedelijke ontwikkeling. We zijn trots op de verandering van de stad en de dorpen. We bouwen niet alleen woningen, maar investeren in een fijne, gezonde, duurzame en sociaal inclusieve leefomgeving. We werken aan de ontwikkeling van wonen, werken, voorzieningen, mobiliteit, de ondergrond en de buitenruimte. Tot 2050 voegen we 35.000 nieuwe woningen toe. Komende periode zetten we in op de realisatie van gemiddeld 2.000 woningen per jaar. Een uitdagende opgave waar we ons samen met onze partners en inwoners maximaal voor inzetten. In Tilburg krijgen we projecten van de grond. Dat hebben we de afgelopen jaren laten zien en daar gaan we met volle energie mee door. We versterken het landschap en zorgen voor een klimaatrobuuste inrichting - binnen én buiten het bebouwde gebied - in samenhang met de stedelijke ontwikkeling.

Het versnellen van de woningbouw-opgave is cruciaal voor het halen

van onze doelen. Hoewel de planvorming goed verloopt, moet de stap van plan naar realisatie sneller. We richten ons daarom nadrukkelijk op de uitvoering en geven extra aandacht aan kleinere projecten met grote meerwaarde voor de stad en de dorpen. We hanteren een actieve grondpolitiek en zetten de bijbehorende instrumenten op een passende manier in. Daarmee vormen we een ambitieuze en betrouwbare partner voor corporaties, ontwikkelaars en beleggers die willen bijdragen aan onze opgaven. Een goede omgevingsdialoog is onvoorwaardelijk, woningzoekenden krijgen een prominente stem.

We bouwen compact, binnen bestaande wijken en buurten. Op die manier kunnen onze inwoners blijven wonen in hun eigen wijk of dorp, maken we optimaal gebruik van bestaande voorzieningen en versterken we deze. De landschappen om de stad blijven open en groen. We ontwikkelen de gebouwde omgeving, infrastructuur en openbare ruimte in samenhang. Bodem, water, energie, stikstof en warmte zijn daarbij in toenemende mate sturend en randvoorwaardelijk. Het buitengebied is belangrijk als uitloop- en recreatiegebied en zorgt voor verkoeling. Naast de zogenoemde inbreiding verkennen we waar aan de randen van de stad en dorpen mogelijkheden zijn voor de bouw van extra woningen om de kwaliteit van de woonomgeving te verbeteren. Dit mag het landschap niet aantasten, vergelijkbaar met de afspraken uit het Koersdocument Oostflank.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Angeline Swinkels

Meer woningen vraagt ook om meer voorzieningen. We bekijken hoe we de financiering daarvoor kunnen laten meegroeien met de ontwikkelingen in de gemeente. De bouwsteen maatschappelijke voorzieningen vormt daarin onze leidraad. De maatschappelijke vastgoedtafel is nodig om op korte termijn efficiënt om te gaan met de matching van beschikbaar vastgoed en de vraag vanuit (organisaties uit) de gemeente.

Regionale samenwerking en partnerschap met het Rijk is voor onze stedelijke ontwikkeling van groot belang. Onder meer wonen, werken, mobiliteit, bodem en water vormen een samenhangend systeem dat de schaal van onze eigen gemeente overstijgt. Daarom werken wij actief samen binnen onder meer Hart van Brabant, de stedelijke regio Breda-Tilburg (SRBT) en Novex Stedelijk Brabant. Ook brengen we de samenwerking met Brainport Eindhoven op een hoger plan.

**Meer woningen
vraagt ook om meer
voorzieningen.**

Tot slot zorgen we langjarig voor een solide financiële basis en integrale sturing op onze opgaven. We maken scherpere keuzes in fasering en prioritering, werken met realistische begrotingen en zetten in op voldoende cofinanciering van onder meer het Rijk. Initiatiefnemers dragen op een passende manier bij aan onze doelen. Hierbij geven we de komende periode in het bijzonder aandacht aan de gezamenlijke bekostiging van collectieve voorzieningen. De recent ingevoerde systematiek van het gebruik van de Reserve Stedelijke Ontwikkeling en vaste jaarlijkse kapitaallasten in de begroting, evalueren we uiterlijk in 2028.

Wat gaan we doen?

- we voeren de Omgevingsvisie uit en realiseren 35.000 woningen voor 2050;
- we gaan door met de doorbouwstrategie en versnellen de realisatie van vastgestelde plannen;
- we geven verder uitvoering aan gebiedsontwikkeling zoals Kenniskwartier, Spoorzone, binnenstad, Stappegoor, Noord en bij de dorpen;
- we brengen de woningbouwopgave voor de Reeshof in beeld;
- we geven bijzondere aandacht aan kleine projecten met meerwaarde;
- woningzoekenden geven we een prominente stem in het participatieproces;
- ruimte voor voorzieningen en werk groeit mee met de woningbouw;
- we bouwen binnen de bestaande stad en dorpen en verkennen de toevoeging van woningen aan de randen;
- we zetten actief grondbeleid in en benutten juridische instrumenten;
- we werken actief samen in de regio.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Dolph Cantrijn

In Tilburg krijgen we
projecten van de
grond.

Omgevingskwaliteit

In Tilburg staat kwaliteit voorop bij het vormgeven van onze fysieke leefomgeving. Dat is onze inzet bij het ontwerp van gebouwen, de buitenruimte en ons landschap. We bouwen met ambitie, vanuit historisch besef en met lef verder aan de ontwikkeling van onze stad en dorpen.

De afgelopen jaren is een samenhangend beleid voor omgevingskwaliteit vastgesteld, met als doelstelling om te werken aan een voorbeeldige bouw- en ontwerpcultuur. Hiermee kunnen we op een heldere, ambitieuze en doelgerichte manier samenwerken binnen de gemeentelijke organisatie en vooral met onze partners in de stad, de dorpen en de wijken. Enerzijds door kwaliteitssturing aan de hand van heldere uitgangspunten, ontwerpend onderzoek, goede ontwerpselecties en het stimuleren van publiek debat. Anderzijds door in de concrete bouwopgave ambitieus en effectief te werken aan ruimtelijke kwaliteit en daarbij vroegtijdig vanuit de juiste uitgangspunten en in goede samenwerking met initiatiefnemers te sturen op de uitvoering.

In de volgende periode pakken we hierop door en ligt het accent nadrukkelijk op de succesvolle verbinding tussen kwaliteit, participatie en het noodzakelijke tempo van onze stedelijke ontwikkeling. We moeten immers niet alleen kwalitatief goed bouwen, maar ook voldoende snel, betaalbaar én in verbinding met onze inwoners vormgeven aan onze opgaven. Een voorbeeldige ontwerp- en bouwcultuur moet bijdragen aan het verhogen van draagvlak en het halen van onze maatschappelijke doelen en de gevraagde versnelling van de woningbouw. We richten kwaliteitsteams in en continueren de rol van de Omgevingscommissie. Daarnaast betrekken we Toegankelijk Tilburg nadrukkelijk bij de advisering over toegankelijkheid bij stedelijke ontwikkeling en de inrichting van de openbare ruimte. We borgen dit beter in de uitvoering.

Van afzonderlijke doelen maken we een doelgerichte en samenhangende aanpak voor toekomstbestendig bouwen. Daarbij verbinden we duurzaam, klimaatadaptief, natuurinclusief, circulair en netbewust bouwen. Niet vanuit afzonderlijke doelen, maar in samenhang en effectief en met het oog op de toekomst. Dit doen we onder meer met kwaliteitsteams in Tilburg Noord, West, Zuid en de dorpen. We werken met woningcorporaties en ontwikkelaars vooraf samen aan (duurzame) ambities voor onze projecten. We leggen daarbij zo min mogelijk nieuwe extra regels op. Ook houden we oog voor de snelheid en betaalbaarheid van de bouwopgave. Een goede participatie vraagt om een open ontwerpproces dat de kwaliteit van de omgevingsdialoog met onze inwoners verrijkt en versterkt. Daar zetten we de komende periode extra op in.

Wat gaan we doen?

- we zetten in op toekomstbestendig bouwen en houden daarbij oog voor snelheid en betaalbaarheid;
- we evalueren het uitvoeringsplan omgevingskwaliteit en brengen het werken aan omgevingskwaliteit nadrukkelijker in verband met het doel om draagvlak en snelheid te verhogen in onze stedelijke ontwikkeling;
- we stellen kwaliteitsteams in voor de ontwikkeling van West, Noord, Zuid en de dorpen;
- we borgen onze stevige inzet op renovatie, bescherming, hergebruik en transformatie van ruimtelijk erfgoed als kernwaarde voor stedelijke ontwikkeling;
- we sturen op meer ruimte voor experiment en vernieuwing in architectuur;
- we continueren de inzet van de Omgevingscommissie en Toegankelijk Tilburg.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Angeline Swinkels

Groen en water

De afgelopen periode hebben we hard gewerkt aan een klimaatbestendige inrichting van onze stad, onze dorpen en ons buitengebied. Veel pleinen, straten en buurten zijn vergroend en er is nieuwe natuur ontwikkeld. Zoals in Stadsbos013 en landschapspark Pauwels, waar de realisatie van klimaatlandgoed Zwaluwenbunders met toevoeging van een Sterrenbos, nieuwe natuur, recreatieve wandel- en fietsroutes en natuurinclusieve landbouw in de startblokken staat. We zien ook dat we er nog niet zijn. Het klimaat verandert en dat merken we aan de toename van extremen in hitte, droogte en neerslag. Ook de biodiversiteit staat stevig onder druk. Daarom versterken we het groen en blauw in en om de stad. Voor een stad met een groeiend aantal inwoners en een ontwikkelende economie is een gezonde, groene leefomgeving essentieel.

Met ons programma 013 parken en de Stadsnatuurkaart voegen we groene plekken, verbindingen

en meer bomen toe aan de stad. Deze groene plekken kunnen zorgen voor meer schaduw en verkoeling, een betere waterberging of een plek voor ontmoeten en bewegen. Ook verbinden we het groen in de stad met de natuur om de stad en gaan we versnippering van leefgebieden tegen met behulp van het Ontsnipperingsplan.

In de stad ligt de prioriteit bij versteende wijken zoals Oud Noord en Oud Zuid. Hier vergroenen we gericht en creatief om hittestress te verminderen, wateroverlast tegen te gaan, de leefkwaliteit te verbeteren en de biodiversiteit te versterken. Met een schaarste aan ruimte wordt het noodzakelijk om ook strategische locaties aan te kopen voor het creëren van plekken voor buurtgroen, buurtparkjes en meer bomen. Buurtinitiatieven voor meer groen faciliteren we. We verkennen de mogelijkheden voor waterdoorlatende verharding, stadsnatuur en groene ontmoetingsplekken voor recreatie, ontmoeting en sport. En we kijken op welke plekken we de meeste impact kunnen maken. Afspraken leggen we vervolgens vast in de gebiedsvisies, -agenda's en gebiedsontwikkelingen. Daarbij versterken groen, water en stedelijke ontwikkeling elkaar. Hiervoor behouden we de koppeling tussen gebiedsontwikkelingen aan de cultuur-, bos- en waterlijn die stad en buitengebied verbinden. Ook zien we kansen om inwoners meer te betrekken bij het groenbeheer in de wijk.

Buiten de stad investeren we in onze Stadsregionale parken, Stadsbos013 (inclusief de landgoederenzone), Landschap Pauwels, Moerenburg-Koningshoeven en in de Oostflank. We investeren in natuurontwikkeling en ecologische verbindingzones, verbeterde waterhuishouding, recreatieve mogelijkheden met wandel- en fietspaden en in natuurinclusieve landbouw. Hiervoor werken we samen met de bewoners en agrariërs in het gebied, maar ook met buurgemeenten en partners zoals Werkgroep Behoud Moerenburg, het Brabants Landschap, het waterschap, de provincie en het Rijk. Onder meer met de Groenblauwe Gebiedsgerichte Aanpak (GGA).

Landbouw

De transitie naar een natuurinclusieve landbouw geven we samen met agrariërs, boomtelers, de ZLTO, en andere ondernemers vorm. We zorgen voor coördinatie en monitoring met een vast aanspreekpunt voor onze lokale agrariërs. En we verwerven de benodigde landbouwgronden. De Reserve Natuurontwikkeling vullen we aan voor de cofinanciering van projecten in ons buitengebied. In landschap Pauwels realiseren we een belevingscentrum met horecafunctie aan de Kouwenberg 1 als startpunt om het gebied verder te ontdekken. Dit doen we zoveel mogelijk samen met de Pauwelspartners in het gebied, zoals de Duinboeren, Natuurmonumenten en waterschap de Dommel.

Water

Water houden we vast waar het kan (om droogte tegen te gaan) en voeren we af waar het moet (om overlast tegen te gaan). Met wijkwaterplannen geven we gebiedsgericht invulling aan de wateropgave. We zien kansen om de wateropgave op gebiedsniveau en collectief vorm te geven. Dat geldt met name bij grote ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld Kenniskwartier. Steeds vaker valt er veel regen tegelijk, waardoor we een grote uitdaging hebben in het opvangen en afvoeren van regenwater. We maken ons water- en rioolstelsel toekomstbestendig en zetten afkoppelcoaches in om mensen te helpen bij het opvangen van regenwater. Bij langdurige hevige regenbuien adviseren we inwoners bij hun aanpak van natte kelders.

Ook de waterkwaliteit in Tilburg staat onder druk. Omdat de landelijke doelstellingen voor het voldoen aan de kaderrichtlijn water (KRW) niet gehaald gaan worden, heeft de provincie een 'KRW-impuls' in gang gezet. We nemen onze verantwoordelijkheid voor het verbeteren van de waterkwaliteit. Onze invloed ligt met name in het aanpakken van indirecte lozingen. We gaan aan de slag met het in kaart brengen van lozingsvergunningen van bedrijven en beoordelen samen met de Omgevingsdienst of deze vergunningen 'KRW-proof' zijn. Waar nodig pakken we dit aan.

We gebruiken te veel schoon drinkwater. Met de groei van Tilburg hebben we in de nabije toekomst een tekort aan drinkwater als we ons watergebruik niet aanpassen. Dit geldt zowel voor huishoudens als voor bedrijven. We doen er alles aan om een 'waterslot' te voorkomen. Tegelijkertijd stimuleren we bewust en zuinig watergebruik door inwoners en bedrijven.

We maken onze inzet voor de klimaatbestendige stad meetbaar en navolgbaar. Dat doen we met concretere doelen en indicatoren voor onder meer klimaatadaptatie, biodiversiteit en waterbeheer. Hiermee dragen we ook bij aan de doelen in de Natuurherstelverordening en Basiskwaliteit natuur. Zo bouwen we verder aan een stad waarin groen en water bijdragen aan brede welvaart, gezondheid en een aantrekkelijke leefomgeving voor iedereen.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Jules van Iperen

Wat gaan we doen?

- we zetten de uitvoering en ontwikkeling van landschapspark Pauwels, Moerenburg, Stadsbos013 (inclusief landgoederen Prinsenhoef en Sparrenhof) voort;
- we voeren het programma 013 Parken verder uit;
- we starten de vernieuwing van het Wilhelminapark, Leijpark en het Westerpark en de uitvoering van nieuwe parken en tuinen waaronder het Stappegoorpark, het Kanaalpark Reeshof, het Boerke Mutsaerspark, Ringpark-Zuid, Koningswei en de Locboulevard in de Spoorzone;
- we ontwikkelen Kouwenberg 1 als belevingscentrum en investeren in de gebouwen op landgoed Sparrenhof;
- we gaan hittestress tegen, met extra aandacht voor Oud Noord en Oud Zuid;
- we kopen gericht gronden en panden op voor vergroening en natuurinclusieve landbouw;
- we gaan de dalende trend van biodiversiteit tegen;
- we zetten ons lokaal in voor het terugdringen van de uitstoot van stikstof;
- we planten gemiddeld 1.000 extra bomen per jaar;
- we richten een vast aanspreekpunt in voor de transitie naar meer natuurinclusieve landbouw;
- we versterken het ecologisch beheer in de openbare ruimte en maken werk van natuurbeheer in onze natuurgebieden. Dit regelen we bij de aanbesteding van het groenbeheer in 2028;
- we onderzoeken lozingen en waar nodig pakken we deze aan om zo bij te dragen aan de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water;
- we zetten afkoppelcoaches in om inwoners te ondersteunen bij het opvangen van regenwater.

Economie

We zijn trots op onze ondernemers en ondernemingen. Tilburg kent een breed scala van MKB- en familiebedrijven, grote werkgevers en innovatieve start-ups. Zij vormen het kloppend hart van onze samenleving en zorgen naast werkgelegenheid ook voor sponsoring van onze verenigingen en evenementen. Samen met hen werken we komende periode verder aan een vitale en toekomstbestendige economie.

Afgelopen periode gaven we vorm aan onze Economische Strategie 2025- 2050, deze voeren we uit en ontwikkelen we door. Onze aanpak daarbij is drieledig:

1. we zetten ons in voor een aantrekkelijk en vitaal vestigingsklimaat;
2. we nemen een actieve rol in het aanjagen van de transitie naar een duurzame, inclusieve en digitale economie;
3. we nemen regie over het vergroten van onze innovatie en clusterkracht.

We beseffen dat wij de economie niet geheel kunnen sturen, maar onze eigen rol als gemeente wel met overtuiging moeten invullen. In de uitvoering is het van groot belang dat we de randvoorwaarden voor ons vestigingsklimaat op orde krijgen. Bedrijven kampen met een tekort aan ruimte, stroom, talent en arbeidsproductiviteitsontwikkeling. Door de samenwerking met het georganiseerde bedrijfsleven, kennisinstellingen en medeoverheden optimaal te benutten werken we aan oplossingsrichtingen voor deze vraagstukken, het vergroten van ons verdienvermogen en het behouden en uitbreiden van het aantal banen.

Werklocaties en bedrijventerreinen

Als gemeente zetten we ons in voor een goed vestigings- en ondernemersklimaat. Voldoende en nieuwe werklocaties horen hier ook bij. Zoals elders in Nederland, is ruimte in Tilburg schaars. Er zijn concurrerende belangen van woningbouw, recreatie, landbouw, natuur en klimaatopgaven. Deze belangen moeten in samenhang worden afgewogen. Op basis van de laatste prognose van 2022, is echter in de komende decennia een ruimtebehoefte voor werklocaties van 140 hectare.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Joan Villalon

De afgelopen jaren is daarom gestart met het invullen van de ruimtebehoefte door het revitaliseren van bestaande bedrijventerreinen. Er zijn succesvolle eerste stappen gezet. We willen bestaande bedrijventerreinen verdichten, vernieuwen, vergroenen en verduurzamen. Zo kunnen op de huidige terreinen nieuwe werklocaties ontstaan. De komende jaren zetten we deze ontwikkeling onverminderd voort en zien we kansen om ten opzichte van 2022 zo'n 600.000 m² toe te voegen op de bestaande terreinen. Omgerekend zo'n 60 hectare. Daarvoor vullen we de reserve revitalisering bedrijventerreinen aan.

Daarnaast zet Tilburg in op de realisatie van 40 hectare van fase 1 van Wijkevoort. Op basis van de door de gemeenteraad genomen besluiten, houden we vast aan de uitgangspunten van een innovatiecampus die goed groen ingepast wordt. We houden daarbij regie via ons grondbeleid (erfpacht als ondergrens). Deze bestuursperiode nemen we geen besluit over fase 2 van Wijkevoort.

Voordat we starten met de uitvoering en fysieke voorbereidingshandelingen, wachten we op een definitieve uitspraak van de Raad van State. Deze is voorzien in het laatste kwartaal van 2026. Als het beroep ongegrond is, starten we met de uitvoering. Als de Raad van State oordeelt dat een bestuurlijke lus mogelijk is, maken we daarvan gebruik. Als de Raad van State oordeelt dat het beroep gegrond is, en het besluit vernietigt, herstellen we indien redelijkerwijs mogelijk de reden van vernietiging door het nemen van een nieuw besluit. Dit gebeurt onder de voorwaarde dat de reden van vernietiging een

foto beeldbank gemeente Tilburg
Jules van Iperen

beperkt (technisch) gebrek of een procedurele fout is. In dat geval is het gebrek met een relatief eenvoudige correctie en met beperkte middelen te herstellen. Het nemen van het nieuwe besluit moet daarbij in ieder geval binnen deze collegeperiode haalbaar zijn. Ondertussen zitten we niet stil en verkennen we ook met de regio welke mogelijkheden er zijn om aan de ruimtebehoefte te voldoen.

We kijken niet alleen kwantitatief naar ruimte voor werklocaties, maar ook naar het kwalitatief beter gebruiken van deze ruimte. Door bewust te kiezen voor het bestaande Tilburgse midden- en kleinbedrijf, en door nieuwe clusters van innovatieve bedrijven, verbinden we onze economie aan onze maatschappelijke opgaven en dragen we bij aan een hoger verdienvermogen van onze bedrijven en werknemers.

Bedrijvigheid in wijken en dorpen

Onze stedelijke economie vindt niet alleen plaats op bedrijventerreinen. Er is ook veel bedrijvigheid in de wijken, aan de linten, op wijkwinkelcentra, in de binnenstad en in het buitengebied. De wijk economie moet een integraal onderdeel worden van onze aanpak. Onze wijkwinkelcentra vormen het hart van onze wijken en dorpen. Daar investeren we in en durven we te vernieuwen. Daarnaast zorgen we voor bereikbare en aantrekkelijke linten waar je graag langskomt voor een boodschap of andere aankopen, ook met de auto. In het kernwinkelgebied van de binnenstad willen we met het toevoegen van groen en kwaliteit nog meer uitstralen dat het fijn winkelen is. We voeren de brancheringsvisie uit en zetten in op een gevarieerd aanbod met meer mogelijkheden voor detailhandel en vernieuwend en lokaal ondernemerschap. Zo werken we door aan de ontwikkeling van de binnenstad als 'place to buy' én 'place to be'.

Van Spoorzone tot Tilburg University is de kennis-as in ontwikkeling, een hoog stedelijk interactiemilieu waar wonen, werken en kennis samenkomen. Talent en onderwijs vormen onze onderscheidende kracht en potentie. Jonge mensen die studeren aan onze universiteit, het HBO en het MBO. Zij brengen nieuwe dromen, ideeën en energie en zijn daarmee van groot belang voor onze stedelijke economie.

Het buitengebied biedt op dit moment ruimte aan de natuur en tegelijk aan recreatie en duurzame vernieuwing van de landbouw en boomteelt. Tegelijkertijd behouden we de vitaliteit en economie van ons buitengebied en bieden we erfgenaren een duurzaam verdienmodel.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Jules van Iperen

Van Spoorzone tot Tilburg University is de kennis-as in ontwikkeling, een hoog stedelijk interactiemilieu waar wonen, werken en kennis samenkomen. Talent en onderwijs vormen onze onderscheidende kracht en potentie. Jonge mensen die studeren aan onze universiteit, het hbo en het mbo. Zij brengen nieuwe dromen, ideeën en energie en zijn daarmee van groot belang voor onze stedelijke economie.

Het buitengebied biedt op dit moment ruimte aan de natuur en tegelijk aan recreatie en duurzame vernieuwing van de landbouw en boomteelt. Tegelijkertijd behouden we de vitaliteit en economie van ons buitengebied en bieden we erfeigenaren een duurzaam verdienmodel.

We geven onze ondernemers de benodigde ruimte om te ondernemen, om datgene te doen waar zij goed in zijn. Daarbij helpen we de Tilburgse ondernemer, ons MKB, bij de duurzame en digitale transitie. In 2025 gingen we als regio landelijk aan kop in de transitie naar de volgende economie. Dit doen we samen met het bedrijfsleven en deze goede lijn trekken we door. Met een actieve inzet op circulaire (logistieke) stromen, stadslogistiek en het stimuleren van innovatieve maakeconomie met bijzondere aandacht voor textiel. We verbeteren onze dienstverlening in regionaal verband en zetten hiervoor één centraal, integraal en toegankelijk ondernemersloket op. Eén plek voor elke vraag in elke fase van het ondernemen. We gaan met ondernemers in gesprek over gemeentelijke regelgeving die zij als belemmerend en overbodig ervaren. En we zorgen ervoor dat ondernemers dit soort regels laagdrempelig kunnen melden zodat we deze waar mogelijk kunnen schrappen.

beeldbank gemeente Tilburg
Margo van de Pas

Voor de ontwikkeling van onze economie werken we samen met onze lokale en regionale netwerken. Lokaal doen we dit met onder meer BORT, BMT, VNO-NCW en de vitaalverenigingen. Regionaal doen we dat uiteraard in onze regio Hart van Brabant, maar ook met Breda en de bredere regio SRBT. We zetten daarnaast in op samenwerking in Brabant en met Brainport Eindhoven in het bijzonder.

Wat gaan we doen?

- we voeren de Economische Strategie 2025 – 2050 uit;
- we werken aan ruimte voor bedrijvigheid en ondernemerschap in de stad en op onze bedrijventerreinen. We zetten het programma Revitaliseren met ambitie voort;
- we gaan volgens de afspraken in dit akkoord verder met de ambitie voor Innovatiecampus Wijkevoort, fase 1 (40 hectare);
- we organiseren een integrale (regionale) ondernemersdienstverlening;
- we zetten in op de realisatie van innovatiemilieus, -programma's en -clusters;
- we zetten de samenwerking met onze vitaal- en ondernemersverenigingen voort;
- we voeren de Agenda Linten uit en werken aan de vernieuwing van onze linten;
- we vernieuwen het economische profiel van Westermarkt, Stappegoor en Verdiplein;
- we zorgen dat ondernemers laagdrempelig overbodige regels kunnen melden die hun bedrijfsvoering in de weg zitten.

Arbeidsmarkt

Het gaat goed met de werkgelegenheid in Tilburg. We blijven ons inzetten voor baan zekerheid. Wij vinden het belangrijk dat iedereen naar vermogen kan meedoen. Daarvoor organiseren we ondersteuning, werken we aan participatie, zetten we in op ontwikkeling en helpen mensen aan een passende baan. Werk en participatie geven structuur, eigenwaarde en perspectief. Het helpt mensen bij het ontwikkelen van zelfvertrouwen en nieuwe vaardigheden.

We voeren de Participatiewet uit met de menselijke maat, zonder de opdracht tot werk, ontwikkeling en participatie los te laten. Regulier werk is niet voor iedereen direct mogelijk. We doen wat nodig en wat haalbaar is. Goede uitvoering vraagt samenhang met andere beleidsterreinen, zoals bestaanszekerheid, schuldenbeleid, sociale basis, zorg, taal en inburgering.

We zien nieuwe kansen voor ontwikkeling naar zelfstandigheid en voor routes naar werk. Daarom kijken we opnieuw naar onze instrumenten voor ontwikkeling, re-integratie en participatie. We nemen de werking van Menss-trajecten hierin mee. We herverdelen bestaande middelen, zodat we meer instrumenten kunnen inzetten die directer bijdragen aan werk, ontwikkeling en duurzame uitstroom. We kiezen daarbij bewust voor minder kortdurende instrumenten, en meer robuuste en langere trajecten. Denk daarbij aan leer-werktrajecten of praktijkleren.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Dolph Cantrijn

Bij deze beweging past onze afspraak om de ontwikkel- en basisbanen verder uit te breiden en daarop flink te investeren. De afgelopen jaren hebben de ontwikkel- en basisbanen zich bewezen als route naar meedoen en werk. Ze bieden onze inwoners financiële zekerheid, trots en een volwaardige plek in onze samenleving. We verhogen daarom de instroom in de ontwikkelbaantrajecten in 2026 van 50 naar 70 inwoners, en vanaf 2027 naar minimaal 100 per jaar. Wij zien ontwikkelbanen als een belangrijke stap richting duurzame deelname aan de arbeidsmarkt. Onze ambitie is om, naast de Diamantgroep, meer werkgevers een ontwikkelbaan aan te laten bieden. We stellen de Diamantgroep in staat om regie te voeren en mensen vanuit de ontwikkelbaan te matchen en te bemiddelen naar andere werkgevers. De basisbaan blijft behouden voor onze inwoners voor wie de ontwikkelbaan niet tot uitstroom leidt. Zo voorkomen we dat mensen terugvallen naar een bijstandsuitkering.

Wat gaan we doen?

- we verhogen de instroom van ontwikkelbanen naar minimaal 100 inwoners per jaar;
- we herverdelen bestaande middelen naar instrumenten die directer bijdragen aan werk, ontwikkeling en duurzame uitstroom;
- we onderzoeken hoe de Menss-trajecten en andere ontwikkelinstrumenten passen in de lijn Meedoen, re-integratie en participatie.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Jules van Iperen

Erfgoed

De geschiedenis van Tilburg is zichtbaar, beleefbaar en inspirerend voor onze toekomst. Cultureel erfgoed versterkt de herkenbaarheid, identiteit en aantrekkelijkheid van onze stad, buurten en dorpen. Daarom investeren wij in ons ruimtelijk en immaterieel erfgoed, in onze gebouwde monumenten, cultuurhistorisch waardevolle ensembles, landschappen en in de verhalen van gemeenschappen.

Herbestemmingen zoals de LocHal en het Mommerscomplex laten zien hoe historische gebouwen nieuwe betekenis krijgen als plekken voor ontmoeting, cultuur en innovatie. Ons Paleis-Raadhuis vernieuwen we deze bestuursperiode. We gaan door met het beschermen van waardevolle historische plekken in de gemeente en vertellen ook het verhaal erbij. We investeren daarom in het aanwijzen van nieuwe monumenten. Zowel de post65-monumenten, naoorlogse wijken als het funerair erfgoed (begraafplaatsen en grafmonumenten) krijgen daarbij de aandacht. Ook zetten we ons in voor behoud en versterking van cultuurhistorisch waardevolle 'ensembles' zoals de linten, dorpskernen en de landgoederenzone in Stadsbos013.

De figuren, mensen en verhalen uit de Tilburgse geschiedenis vormen ons immaterieel erfgoed. Dit erfgoed mag nog meer worden gedeeld en zichtbaar worden. Denk hierbij aan Vincent van Gogh en het Tilburgse industriële, religieuze en koloniale verleden. Maar ook aan de volkscultuur met de kermis, het carnaval en voetbalclub Willem II. We faciliteren verhalen en ideeën uit de stad en dorpen. En we zien hier mogelijkheden voor het inrichten van een erfgoedhuis. We maken onze straatnamen meer inclusief, bijvoorbeeld door het toevoegen van de namen van historisch belangrijke Tilburgse vrouwen. Voor het Mommerskwartier bekijken we of het huidige organisatie-model passend is bij de ambities van het Textielmuseum, het archief en het Stadsmuseum.

Wat gaan we doen?

- we wijzen monumenten versneld aan en beschermen cultuurhistorisch waardevolle ensembles, naoorlogse wijken, post-65 erfgoed en funerair erfgoed;
- we maken gebiedsbiografieën voor onze wijken, dorpen en gebiedsontwikkelingen en geven prioriteit aan de nieuwe gebieden met grote ontwikkeldynamiek zoals het Kenniskwartier, het gebied rondom Ringbaan Zuid en Noord;
- we restaureren het Paleis-Raadhuis en nemen een besluit over de programmering;
- we richten formatie in, gericht op immaterieel erfgoed en gaan het verhaal van Tilburg meer zichtbaar maken;
- we maken onze straatnamen meer inclusief en starten met het toevoegen van historisch belangrijke Tilburgse vrouwen;
- we ontwikkelen de kerkenvisie door tot een uitvoeringsprogramma voor ons religieus erfgoed en onder meer onze kloostertuinen.

Mobiliteit

We blijven inzetten op het bereikbaar houden van onze stad en dorpen. Met de komst van extra woningen, bedrijven en voorzieningen is een mobiliteitstransitie nodig die ambitieus is en realistisch in de uitvoering. Daarbij kijken we naar de samenhang tussen auto, fiets, openbaar vervoer, lopen, deelmobiliteit en vervoer over water. Ook houden we vast aan de uitgangspunten van de netwerkanalyse. In de wijk stimuleren we lopen en fietsen met voorzieningen dichtbij. Tegelijkertijd moeten de stad en dorpen voor onze inwoners en bezoekers ook met de auto goed bereikbaar blijven.

Over de Ringbaan West hebben we nieuwe afspraken gemaakt. Zoals eerder besloten passen we het stuk tussen de Hart van Brabantlaan en de Hasseltrotonde aan. Dit doen we gelijktijdig met de werkzaamheden aan het spoorviaduct (gepland van eind 2028 tot medio 2030). Na ingebruikname monitoren we het gebruik van openbaar vervoer, verkeersafwikkeling, geluid, luchtkwaliteit, verkeersveiligheid en de economische effecten op de binnenstad, waaronder koopstromen. Daar waar monitoring tussentijds serieuze aanleiding geeft om bij te sturen, nemen we al aanvullende maatregelen. Na 1,5 jaar openstelling maken we een evaluatie. Aan de hand daarvan besluiten we of we het noordelijke deel van de Ringbaan West definitief inrichten op basis van het eerder genomen besluit, of dat we de inrichting terugdraaien.

Het principebesluit om het zuidelijk deel van de Ringbaan West (tussen de Hart van Brabantlaan en de Baroniebaan) in te richten met vrijliggende busbanen en één rijstrook per rijrichting voor autoverkeer draaien we terug. Wel hebben we extra aandacht voor de leefbaarheid, de (verkeers)veiligheid en het sluipverkeer op en rond dit deel van de Ringbaan West. Ook verbieden we, uiterlijk in 2027, doorgaand vrachtverkeer op de Ringbaan West en de Burgemeester Baron van Voorst tot Voorstweg. In de evaluatie over het stuk tussen de Hart van Brabantlaan en de Hasseltrotonde, nemen we mee welke effecten de herinrichting heeft gehad op het zuidelijke deel van de Ringbaan West en nemen we een nieuw besluit over de inrichting.

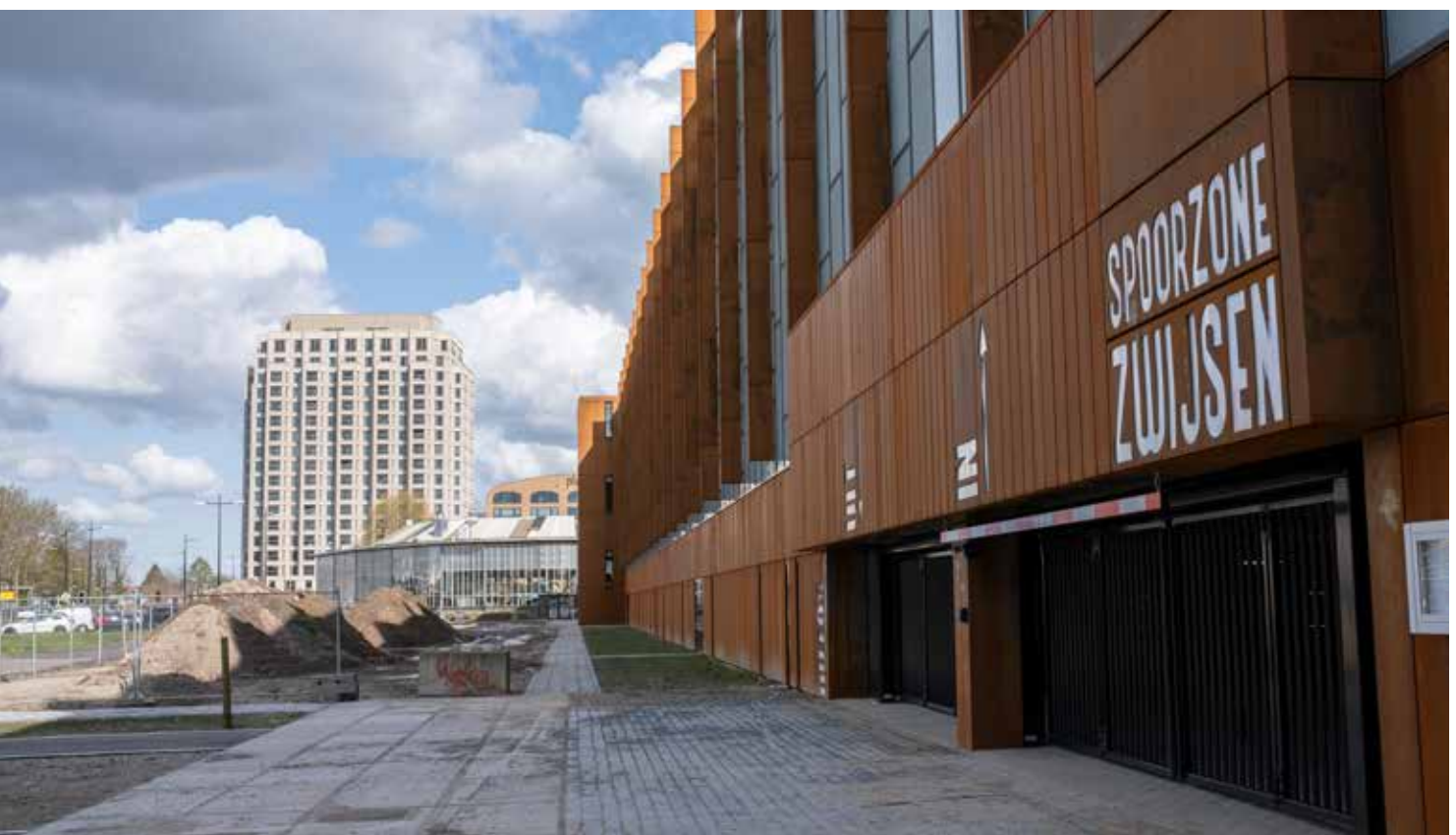
Om de doorstroming ook tijdens de werkzaamheden aan het spoorviaduct en de tijdelijke inrichting van het noordelijk deel van de Ringbaan West op orde te houden plegen we extra inzet op het versneld uitvoeren en voorbereiden van enkele flankerende maatregelen.

We verbeteren de doorstroming op de tangenten, bijvoorbeeld door de snelheid te verhogen naar 100 km/u. Op de Ringbaan Zuid verlagen we de snelheid naar 50 km/u. We starten zo snel als mogelijk met de aanleg van diverse fietstunnels (Reeshofdijk, Langendijk en Baroniebaan). Verder optimaliseren we het kruispunt bij de Ringbaan Oost en de Bosscheweg. Daarmee verhogen we ook daar de doorstroming van doorgaand verkeer en houden we onze hele stad bereikbaar. We blijven ons ook inzetten voor een betere doorstroming op de A58.

Vanwege het uitvoeren van al deze maatregelen, de bouw van extra woningen en het onderhoud aan de openbare ruimte vinden er veel werkzaamheden plaats in de stad. Dat is goed, maar dit zet de bereikbaarheid van de stad onder druk. Door goed te communiceren en de werkzaamheden slim te plannen kunnen we de overlast zoveel mogelijk beperken. We zorgen dat de binnenstad goed bereikbaar blijft. Hiervoor realiseren we extra parkeermogelijkheden aan de randen van het centrum en twee transferia. Deze transferia geven we vorm door gebruik te maken van bestaande parkeercapaciteit, bijvoorbeeld bij de ziekenhuizen en bedrijven die al zijn voorzien van goede OV-verbindingen. Bezoekers worden naar de parkeergarages en transferia geleid. We investeren in een autoluw dwaalgebied. Daarbij is het uitgangspunt dat bewoners van de binnenstad de eigen woning ook per auto goed kunnen bereiken. Hiervoor geven we bijvoorbeeld vergunninghouders en abonneementhouders van parkeervoorzieningen rondom de Telegraafstraat en het Pieter Vredeplein een ontheffing. Zo voorkomen we onnodige verkeersbewegingen op de Parking.

De vastgestelde parkeerstrategie blijft ons uitgangspunt. Voor het toepassen van onze parkeernormen is het van belang andere vormen van mobiliteit te stimuleren, zoals het openbaar vervoer, fietsen, lopen en deelmobiliteit. Dit moet op orde zijn en van kwalitatief hoog niveau. Voor de wijken waar we betaald parkeren invoeren, blijft het tot het einde van deze bestuursperiode mogelijk om 1,5 uur gratis te parkeren bij de wijkwinkelcentra. In gebieden waar we gereguleerd parkeren invoeren letten we, in lijn met deze strategie, op de betaalbaarheid van de tarieven voor bewoners. Op de bedrijventerreinen vernieuwen en verruimen we ons parkeerbeleid. Daardoor ontstaat er meer ruimte en flexibiliteit voor parkeren.

| foto beeldbank gemeente Tilburg

Voor de fiets komen meer parkeervoorzieningen, vooral in het centrum. Ook zorgen we voor goede fietsverbindingen vanuit de dorpen en de wijken richting het centrum. Met de realisatie van meerdere fietstunnels,-bruggen en-snelwegen krijgt de fietser meer ruimte in Tilburg. Het levert snellere én veiligere verbindingen op. En dat is nodig, want de meeste ongelukken in het verkeer gebeuren nog met de fiets. We werken daarom aan een nieuw uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid, ook voor de andere vervoersmiddelen. Waar gewenst introduceren we meer schoolstraten. De rotondes in de Reeshof zijn net aangepast. We evalueren eind 2027 de effectiviteit hiervan en treffen daarna eventueel maatregelen.

We hebben een ambitieuze aanpak voor het openbaar vervoer met onze agenda Hoogwaardig Openbaar Vervoer en de OV-concessie. Er komen snelle busverbindingen (Bus Rapid Transit) naar Waalwijk, Heusden, Loon op Zand en Den Bosch. We blijven ons inzetten voor de opwaardering van treinstation Universiteit en de komst van een nieuw station bij Udenhout. Voor Biezenmortel evalueren we de bereikbaarheid van het dorp, na twee jaar een nieuwe businzet via Bravoflex. Onze bushaltes maken we met een extra inhaalslag fysiek en visueel toegankelijk.

We willen de bus voor iedereen toegankelijk en betaalbaar houden. We introduceren een nieuw basisreisproduct voor inwoners met een laag inkomen. Ook starten we een pilot waarmee we beperkt OV-passen beschikbaar stellen voor inwoners die voor werk of opleiding in de spits en/of regio moeten reizen.

Wat gaan we doen?

- we vernieuwen het viaduct Ringbaan West en conform het raadsbesluit passen we gelijktijdig de inrichting van het noordelijke deel Ringbaan West aan;
- we draaien de besluitvorming voor het zuidelijke deel Ringbaan West terug;
- we investeren in leefbaarheid en weren vrachtverkeer op de Ringbaan West (inclusief het zuidelijk deel) en de Burgemeester Baron van Voorst tot Voorstweg. We monitoren de effecten van het weren van het vrachtverkeer;
- we versnellen enkele flankerende maatregelen;
- we realiseren extra gebouwde parkeercapaciteit en-hubs voor auto's en beheerde en onbeheerde stallingen voor fietsen;
- we voeren de parkeerstrategie, netwerkanalyse, (H)OV-concessie, de fiets- en loopagenda uit;
- we vernieuwen en verruimen het parkeerbeleid op bedrijventerreinen;
- parkeren bij wijkwinkelcentra is tot het einde van deze bestuursperiode gratis voor de duur van 1,5 uur;
- we evalueren eind 2027 de effectiviteit van de rotondes in de Reeshof;
- we komen tot een ontheffingensysteem voor bewoners van de Telegraafstraat;
- we blijven maximaal inzetten op de aanleg van treinstation Udenhout en de opwaardering van treinstation Tilburg Universiteit;
- we stellen een nieuw uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid op;
- we introduceren een nieuw busproduct voor inwoners met een laag inkomen en evalueren de bijbehorende pilot na twee jaar;
- we realiseren deze periode tot 95% visueel en fysiek toegankelijke bushaltes;
- we leggen twee transferia aan.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Jules van Iperen

Evenementen, horeca en citymarketing

Tilburg is een bruisende stad waar evenementen deel uitmaken van een fijn en leuk leven. We zijn trots op iconische evenementen zoals de Tilburgse Kermis, carnaval, Draaimolen, Festival van het Levenslied, de Tilburg Ten Miles, Festival Circolo, Kaapstad en nieuwe topsportevenementen als de Worldcup Shorttrack. We koesteren onze kraamkamer voor evenementen met de Koepelhal en Wagenmakerij in de Spoorzone. Hiermee zetten we Tilburg op de kaart! We zien ook de meerwaarde van de kleinere evenementen in de wijken en dorpen, die ervoor zorgen dat mensen elkaar ontmoeten. Het hernieuwde Mundial is een mooi voorbeeld. Wij zetten ons dan ook in om al onze evenementen zo goed mogelijk te faciliteren. Nieuwe of eenmalige iconische evenementen zijn welkom als ze van waarde zijn voor onze inwoners en ondernemers. We maken meer ruimte voor (kleinschalige) innovatieve experimenten en grootschalige evenementen in ons aanbod en in de stad.

De beschikbare ruimte voor evenementen staat door de groei van de stad onder druk. Voor de vervanging van- op termijn- niet meer beschikbare terreinen, zoals het MOB-complex en 't Laar, zoeken we nieuwe evenementenlocaties. Onder meer bij de buitenlocatie ADEM en met een nieuwe multifunctionele (ijs) sportevenementenhal. Tegelijkertijd is er met het Stadsforum een mooie evenementenlocatie ontstaan. Ook kijken we regionaal naar locaties, die geschikt zijn voor grote evenementen. Als we meer geschikte locaties hebben, kunnen we de evenementen beter over de stad verspreiden. Zo beperken we de belasting voor omwonenden (in het centrum) of voor de natuur (in het Leijpark en Wilhelminapark). Daarbij hebben we aandacht voor een goede inpassing van evenementen in hun omgeving. Iedereen moet zich welkom en veilig voelen op onze evenementen. We verbeteren de toegankelijkheid, veiligheid en inclusie voor evenementen en horeca met voorzieningen als toiletten, safe spaces en drinkwater.

We maken het makkelijker om evenementen te organiseren. Dat doen we door het proces rondom vergunningen en subsidies te verbeteren. We zorgen voor een beter en meer transparant online proces, waarbij de voortgang voor de aanvrager inzichtelijk is. Ook willen we dat het op meerdere momenten in het jaar mogelijk wordt om subsidie aan te vragen voor lokale- en studentenevenementen. We geven de initiatiefnemer sneller duidelijkheid. We kijken kritisch naar de kosten die we als gemeente maken voor een evenement. Ook maken we helder wie betaalt voor zaken als beveiliging, schoonmaak en herstel van de openbare ruimte. We onderzoeken hoe wij onze kosten doorbelasten aan initiatiefnemers.

**Iedereen moet zich welkom
en veilig voelen op onze
evenementen.**

We transformeren de binnenstad van boodschappenstad naar verblijfstad. Waar mogelijk maken we ruimte voor extra terrassen, langere openingstijden en nachtclubs. Voor veel jongeren en studenten in Tilburg ontbreekt nog een bruisend nachtleven, met een gevarieerd en onderscheidend aanbod aan clubs, kroegen, cultuur en evenementen. We stimuleren horecagelegenheden in de wijken en dorpen, waar dit gewenst en passend is. Ook vinden we het belangrijk dat er horecagelegenheden en evenementen zijn waar jongeren onder de 18 jaar samen kunnen komen.

We vierden Oud & Nieuw van 2025 op 2026 met twee lasershows in Tilburg. Met het ingaan van het landelijk vuurwerkverbod, evalueren we de huidige inzet voor deze shows, de horecapleinen en het stimuleren van kleinschalige wijkevenementen.

We zijn trots op de kermis in onze stad. Het aanbod van attracties en evenementen op de kermis blijven we vernieuwen. Dat aanbod versterken we door cultuur en kermis nog meer aan elkaar te koppelen. Zo bieden we voor ieder wat wils en trekken we nieuw publiek aan. Ook bij de kermis houden we zoveel mogelijk rekening met de leefbaarheid in de binnenstad. Recente afspraken over de geluidbelasting en de Parkring leven we na.

We blijven Citymarketing inzetten voor het uitdragen van het verhaal van Tilburg, het vergroten van de trots van onze inwoners, het aantrekken van meer bezoekers en studenten naar onze stad en het welkom heten van bezoekers bij ons Infopunt op het station. Dit is onderdeel van de gastvrijheid van Tilburg. Samen geven we verder vorm aan het uitvoeren van deze werkzaamheden op een kostendekkende manier.

Wat gaan we doen?

- we faciliteren onze evenementenorganisatoren beter in de vergunnings- en subsidieprocessen;
- evenementen bieden we de ruimte, flexibiliteit en de mogelijkheid om te experimenteren;
- we bieden ruimte aan vernieuwende horeconcepten en horecagelegenheden in de wijken en dorpen;
- we geven opnieuw vorm aan het vieren van Nieuwjaar zonder vuurwerk;
- we verbeteren de kermisbeleving in de Tilburgse binnenstad;
- we onderzoeken de haalbaarheid van het ADEM initiatief van 013 en we ronden de vernieuwing van de Koepelhal-Wagenmakerij af;
- we onderzoeken de haalbaarheid van een multifunctionele (ijs) sportevenementenhal en nemen een besluit over de uitvoering.

foto beeldbank gemeente Tilburg
RV Fotoproducties | Ruud Verhoosel

Klimaat en energie

Met het programma energietransitie en het CO₂-maatregelenpakket werken we aan het terugdringen van de CO₂-uitstoot in Tilburg. Ook dragen we binnen onze lokale en regionale mogelijkheden bij aan het tegengaan van klimaatverandering. Maximale CO₂-reductie is ons leidend principe. We blijven sturen op de 55%-doelstelling in 2030 en 100% in 2050 en kijken tussentijds of onze maatregelen het optimale effect hebben. Werkt iets niet goed genoeg, dan sturen we bij.

We zetten nadrukkelijk in op grootschalige energieopwek in de regio en houden hiervoor vast aan de afspraken uit de Regionale Energie en Klimaatstrategie (REKS). We wekken minimaal 60 megawatt op uit windmolens. Hiervoor richten we ons primair op de ontwikkeling van de locatie Spinder Groot en op plaatsingen aan de noordrand. Bij de locatie De Baars combineren we opgaven. Als de komst van windmolens daar nog langer op zich laat wachten, geven we daar prioriteit aan het vormgeven van de belangrijke waterbergingsopgave voor onder meer het ziekenhuis. We intensiveren de samenwerking met energiecorporaties en zorgen ervoor dat het regionaal publiek ontwikkelbedrijf projecten kan uitvoeren én opbrengsten genereert.

In de wijken gaan we door met de wijkuitvoeringsplannen en het verduurzamen en van het gas halen van de woningen. We zetten zelf grootschalige isolatieprojecten op in buurten met veel energiearmoede, omdat daar de grootste winst te halen is. Niet alleen in het terugdringen van de energierekening, maar ook in het verbeteren van de woonomstandigheden en de gezondheid van bewoners. We ondersteunen inwoners met energiecoaches, duurzaamheidsmakelaars en het Energiehuis. We bieden waar nodig extra

ondersteuning aan inwoners die een groot deel van hun inkomen kwijt zijn aan energiekosten. We vinden het logisch dat huiseigenaren ook zelf een bijdrage leveren aan het verduurzamen van hun woning. We behouden daarvoor de systematiek die is afgesproken bij de verduurzaming van woningen in Tilburg Noord, tenzij de evaluatie aanleiding geeft voor een aanpassing. De eigen bijdrage kunnen inwoners (deels) terugverdienen met de besparing op de energierekening.

De druk op het elektriciteitsnet vraagt om slimme keuzes en innovatie. Netcongestie vormt een belemmerende en sturende factor voor de realisatie van projecten. Daarom zetten we in op creatieve energieoplossingen zoals (buurt)batterijen, 'smart grids' en netbewust bouwen. Hiervoor richten we een 'taskforce' in met bedrijven en kennisinstellingen. We werken met de Provincie, Tennet en Enexis aan de coördinatie van schaarse net- en uitvoeringscapaciteit. Ook geven we voorrang aan vergunningen voor energiestations en andere maatregelen die het energienet ontlasten. We werken samen met energie-intensieve bedrijven, omdat daar veel winst te halen is. We spreken hen gericht aan op hun energiegebruik en stimuleren gezamenlijke oplossingen op bedrijventerreinen.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Joris Buijs

De druk op het elektriciteitsnet vraagt om slimme keuzes en innovatie.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Gerdien Wolthaus Paauw

We investeren in een betrouwbaar, duurzaam en betaalbaar warmtenet. Hiervoor is vorig jaar het Warmtebedrijf Tilburg opgericht. Met het warmtebedrijf realiseren we de komende periode warmtenetten, te beginnen in Kenniskwartier en Tilburg Zuid. We dwingen inwoners niet om op stel en sprong van het gas af te gaan. We doen dit stap voor stap en in overleg, met duidelijk inzicht in kosten en comfort. Tegelijkertijd zorgen we dat opbrengsten van het warmtebedrijf terugkomen bij de gebruikers. We werken gestaag door met het opstellen van wijkuitvoeringsplannen energie en gaan meer duidelijkheid geven over welke warmteoplossingen waar gaan komen.

Tot slot geven we innovatie de ruimte. Via de reserve Klimaat en Energie financieren we concrete pilots. Voorbeelden zijn (duurzame) buurtinitiatieven, het leasen van cv-installaties of het inzetten van buurtbatterijen. We bereiden ons voor op de aansluiting op de buisleiding met waterstof van de Delta Rhine Corridor. We werken mee aan de realisatie van een waterstoftankstation voor zwaar vervoer over weg en mogelijk het water. Zo maken we gerichte keuzes en werken we aan zichtbare projecten voor het Tilburgse energiesysteem van de toekomst. De adviezen van het burgerberaad over een rechtvaardige energietransitie nemen we hierin mee.

Wat gaan we doen?

- we behalen de CO₂-reductiedoelen voor 2030;
- we realiseren grootschalige duurzame opwek en geven prioriteit aan Spinder Groot;
- we dringen energiearmoede terug;
- we bouwen aan het energiesysteem van de toekomst;
- we maken een doelgerichte aanpak Netcongestie en richten hiervoor een taskforce in;
- we verduurzamen gebouwen, waaronder ons maatschappelijk vastgoed;
- voor het uitvoeren van onze klimaatambities zorgen we voor dekking via de Reserve Klimaat en Energie, met name via de overschotten van de jaarlijks te ontvangen CDOKE-gelden.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Margo van de Pas

Afval en circulair

Door de toenemende schaarste aan grondstoffen verandert het gebruik en het maken van producten. We zetten onze inzet voor een circulair Tilburg door, met haalbare en ambitieuze doelen. Het inzamelen van afval gaat goed in Tilburg. Er is gemiddeld weinig restafval per huishouden. Deze lijn zetten we door. Bovendien zien en behandelen we afval steeds meer als grondstof. We verhogen het recyclepercentage van ons afval tot 60%. Afval scheiden moet voor iedereen logisch, haalbaar en betaalbaar zijn. Daarom maken we circulair gedrag zo eenvoudig mogelijk in het dagelijks leven van inwoners. Wijkinzamelpunten voor herbruikbaar en grof afval maken het makkelijker om spullen een tweede leven te geven. Ook zorgen ze voor minder bijplaatsingen en afvaldumping.

We gaan door met onze gerichte aanpak tegen zwerfafval. We treden op tegen inwoners die hun afval verkeerd sorteren, afval bijplaatsen bij (ondergrondse) containers of illegaal afval storten. We zijn bereid om ernstige vervuilers en notoire overtreders een bestuurlijke boete te geven. Dit doen we alleen als eerdere waarschuwingen niet hebben gewerkt. We realiseren een tweede volwaardige milieustraat, bij voorkeur in regionaal verband. En we werken met de regio aan een Circulair Ambachtsnetwerk.

Met het programma Tilburg Circulair richten we ons op het versnellen van circulair bouwen, circulariteit als economische kans en de transitie binnen onze eigen organisatie. We houden vast aan de gestelde (tussen)doelen voor circulariteit. Voor onze eigen bouwopgave en de inrichting van de openbare ruimte hanteren we de landelijke principes van Het Nieuwe Normaal. Voor de bredere bouwopgave werken we aan een integrale aanpak toekomstbestendig bouwen. Hergebruik van regenwater (grijs water) zien we, ook in de woningbouw, als een wenselijke circulaire innovatie. We vinden het raar dat we onze wc's nog altijd doorspoelen met drinkwater. De beschikbaarheid van drinkwater staat immers onder druk en een wateraansluiting voor woningen en bedrijven is in de toekomst niet langer vanzelfsprekend. We nemen daarom onze verantwoordelijkheid, door samen te werken aan slimme oplossingen voor dit vraagstuk.

Ons nieuwe inkoopbeleid kent meer duurzame, sociale en lokale criteria. Deze passen we strakker toe binnen de organisatie en we sturen waar mogelijk op circulair inkopen. Dit vraagt een bijdrage vanuit alle afdelingen. Ook zetten we in op de maatschappelijke betekenis van circulariteit. Door middel van ruilen, repareren en de toegankelijkheid van goede hergebruikte spullen in de buurt. Met de regiodeal Midden-Brabant en met een bijdrage uit onze reserve Klimaat en Energie stimuleren we een circulaire economie. We zorgen ervoor dat onze monitoring van het programma Circulair met duidelijke doelen en indicatoren snel op orde is. En we streven ernaar om het programma aan het einde van deze periode op te laten gaan in de afdelingen.

Wat gaan we doen?

- we monitoren ons afval op recyclepercentage, niet (enkel) op kilo's restafval per huishouden;
- we realiseren een tweede volwaardige milieustraat (circulair ambachtscentrum);
- we organiseren vaste momenten in de wijken voor het ophalen van grof afval en richten inzamelpunten in door het innemen van tweedehands goederen;
- we geven zelf het goede voorbeeld met circulair bouwen volgens de principes van Het Nieuwe Normaal, bijvoorbeeld in het onderwijs. We stimuleren anderen om dit ook te doen via onze keten stedelijke ontwikkeling;
- we stellen het nieuwe inkoopbeleid vast, inclusief duurzame, sociale en lokale criteria;
- we streven naar een circulaire economie en werken daarvoor samen met bedrijven en regiegemeenten;
- we minimaliseren verspilling en stimuleren korte voedselketens. Hierbij laten we ons inspireren door het manifest 013Food;
- we werken aan concrete doelen en indicatoren voor een circulair Tilburg in 2045.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Margo van de Pas

5. Raad en organisatie

In dit akkoord hebben we veel gesproken over de samenwerking in de stad en dorpen. Met onze inwoners, ondernemers, organisaties en andere overheden. In dit laatste hoofdstuk willen we ook graag stil staan bij de samenwerking binnen de gemeenteraad en onze ambtelijke organisatie. Het samenspel tussen college, raad en organisatie bepaalt ook hoe wij samenwerken met de partners in onze gemeente.

Vertrouwen in de overheid

We willen in vertrouwen samenwerken met al onze inwoners. Dit begint bij een betrouwbare dienstverlening. Daar blijven we ons voor inzetten. Wij staan voor een dienstverlening met duidelijke communicatie, zodat inwoners weten waar ze aan toe zijn. De afhandeling van de Fixi-melding willen we verder verbeteren. Voorspelbaarheid van onze dienstverlening is belangrijker dan de snelheid van antwoorden. We investeren in optimale werkprocessen en zetten waar mogelijk robotisering en digitalisering in.

We blijven investeren in de lokale democratie, onder andere via een jongerenplatform en online-wijkkranten. Ook de klassenbezoeken aan het Stadhuis zijn erg waardevol. Ons lokale mediabeleid is gericht op het versterken van de lokale journalistiek, het bevorderen van participatie en het betrekken van inwoners bij de stad. De lessen uit het aflopende programma 'levendige democratie' nemen we mee in de doorontwikkeling van het mediabeleid en het betrekken van kinderen en jongeren.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Joris Buijs

Wij staan voor een dienstverlening met duidelijke communicatie, zodat inwoners weten waar ze aan toe zijn

Samenwerken binnen de gemeenteraad

Voor het goed functioneren van de gemeente, is een goede samenwerking tussen college en raad cruciaal. Samen staan we voor de opgaven in Tilburg. Wij zetten ons in om de komende bestuursperiode met elkaar de samenwerking te versterken. Met hulp van de nieuwe beleidscyclus verbetert de informatiepositie van de raad. Daardoor zijn er kansen om de vergaderstructuur en de rolverdeling tussen raad en college aan te scherpen. We kennen in Tilburg een cultuur van constructief samenwerken. Dit koesteren we en zetten we door. Een nieuw instrument in de samenwerking binnen de raad is het beleidsgesprek. Tijdens het beleidsgesprek wordt de tijd genomen om samen te doorleven of onze beleidsdoelen en gekoppelde activiteiten nog het gewenste effect hebben in de stad en dorpen.

Robuuste, flexibele en diverse organisatie

We zijn blij met onze robuuste en professionele organisatie. Met de groei van Tilburg is de ambtelijke organisatie meegegroeid. We gaan nu gericht inzetten op kennis en expertise en we verschuiven taken en werkzaamheden naar waar ze het meest nodig zijn. We blijven ons focussen op de uitvoering en willen vaker en effectiever wijkgericht werken. Als andere organisaties in Tilburg het werk beter of efficiënter kunnen doen, dan maken we daar gebruik van. We zorgen ervoor dat wij de benodigde expertise in huis hebben om ons werk te kunnen uitvoeren. En we zetten in op talentontwikkeling en een 'leven lang leren'. Inhuur van mensen willen we zo veel mogelijk vermijden. Een krappe arbeidsmarkt vraagt om een efficiëntere inzet van het personeel. Ook de inzet van digitalisering en AI draagt hieraan bij, dus schalen we dit op.

De organisatie zou meer een afspiegeling mogen zijn van de Tilburgse samenleving. Niet alleen om het goede gesprek te kunnen voeren in de dorpen en wijken. Diversiteit zorgt voor een kwaliteitsimpuls. Het inclusiebeleid en de inzet van recruitmentbureaus hebben hier de afgelopen jaren nog niet voldoende voor gezorgd. Ondanks de inzet op inclusief werkgeverschap, is de gemeentelijke organisatie nog geen goede afspiegeling van de diverse Tilburgse samenleving. Dit is vooral zichtbaar in de hogere en leidinggevende functies en waar het gaat om culturele diversiteit. We willen het goede voorbeeld geven, en gaan steviger en minder vrijblijvend werk maken van maatregelen om tot de juiste afspiegeling te komen. We gaan voor een talentvolle en diverse organisatie.

Veel afdelingen in de ambtelijke organisatie kunnen binnen hun taakveld een bijdrage leveren aan de weerbare samenleving. Denk aan digitalisering, de ondermijningsaanpak, aanpak rondom kwetsbare ouderen en de beschikbaarheid van basisbehoeften als energie en water. Een kwartiermaker (tot 2028) maakt met de verschillende afdelingen inzichtelijk wat er van hen wordt verwacht om tot een weerbare samenleving én gemeente te komen. Zo ontstaat ook een weerbare overheid. Er komt geen apart programma.

We versterken de doorontwikkeling van onze organisatie naar gebiedsgericht werken. Veel van onze opgaven vragen gemeentebrede sturing. We verbeteren het samenspel tussen deze lijn en het gebiedsgericht werken, met andere woorden: tussen de stad en de wijk.

Wat gaan we doen?

- we verbeteren het vertrouwen in de overheid met betere dienstverlening en participatie;
- we geven invulling aan een terugkerend beleidsgesprek binnen de raad;
- we werken met een robuuste ambtelijke organisatie, die talentvol, divers en flexibel is;
- we verschuiven onze taken en werkzaamheden naar waar dat het meest nodig is;
- we implementeren het gebiedsgericht werken beter in onze organisatie.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Jules van Iperen

foto beeldbank gemeente Tilburg
Dolph Cantrijn

6. Financiën

We zijn al jaren één van de financieel meest gezonde gemeenten van Nederland. Daar zijn we trots en zuinig op. We zien een toenemende opgave om in Tilburg de taken uit te voeren met de middelen die we krijgen. Vooral de kosten voor jeugdzorg hebben een steeds grotere impact op onze begroting. Er is aanhoudende onduidelijkheid over hoeveel geld gemeenten meerjarig voor jeugdzorg krijgen en de herverdeling van het Gemeentefonds is uitgesteld. Dat maakt het moeilijk om structureel plannen te maken die bijdragen aan de ontwikkeling van Tilburg.

Bij de Begroting 2026 hielden we nog rekening met een sluitende begroting voor het jaar 2027 en een beperkt tekort in de meerjarenraming. Nu zien we dat door bovenstaande ontwikkelingen het financieel beeld als volgt verslechtert:

	2027	2028	2029	2030
Financieel beeld Programmabegroting 2026	0,0	5,7	-1,1	-1,1
Kostenontwikkeling Jeugdzorg	-17,4	-13,8	-13,8	-13,8
Structurele effecten Jaarrekening 2025 (excl. jeugdhulp)	-1,2	-1,2	-1,3	-1,1
Inschatting overige begrotingsafwijkingen	4,6	11,3	6,7	3,0
Besluitvorming Rijk: herverdeling Gemeentefonds	-3,5	-7,0	-3,5	p.m.
Besluitvorming Rijk Jeugdzorg en indexatie	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Financieel beeld na keuzes 2027 (structureel)	-17,5	-5,0	-13,1	-13,0

De tekorten waar wij op dit moment mee worden geconfronteerd zorgen ervoor dat er de komende jaren een forse opgave ligt om koers te kunnen houden en onze ambities uit te kunnen voeren. We zien dit als een gemeenschappelijke opgave die een bijdrage vraagt van zowel gemeente als maatschappelijke partners, verbonden partijen, bedrijven en inwoners.

Er zijn scherpe keuzes nodig om ruimte te maken voor noodzakelijke investeringen en ontwikkeling van de stad en dorpen. We willen deze keuzes snel, maar ook zorgvuldig maken. Daarom werken we richting de Perspectiefnota 2028 (voorjaar 2027) voorstellen uit die moeten zorgen voor een meerjarig sluitende begroting. We gaan ervan uit dat we in het voorjaar 2027 duidelijkheid hebben over de middelen die we meerjarig voor jeugdzorg van het Rijk ontvangen. Het geraamde tekort in 2027 dekken we incidenteel af. In aanvulling op de ingezette meerjarige investeringen in de sociaal pedagogische basis en preventie.

Ondanks het verslechterde financieel perspectief doen we een aantal weloverwogen investeringen in de opgaven en ambities van onze gemeente voor de komende begroting. Daarbij blijven we ons inzetten op de eerder besloten financiële strategie stedelijke ontwikkeling en de beweging in het sociaal domein. Om deze maatregelen te dekken werken we in de begroting voorstellen uit voor het heroverwegen van taken, gerichte keuzes in de organisatie en het verhogen van onze inkomsten. In deze balans verhogen wij de onroerend zaakbelasting met 3% per jaar bovenop de inflatie. In 2027 verwerken we hiervoor de eerste stap.

De financiële uitgangspunten voor de begroting 2027 zijn als volgt:

<i>Uitgangspunten Programmabegroting 2027</i>	2027	2028	2029	2030
Financieel beeld (structureel)	-17,5	-5,0	-13,0	-13,0
Incidentele maatregelen	-18,3	-5,5	-3,7	-2,6
Structurele maatregelen	-10,8	-12,8	-12,9	-13,0
Afdekken tekort 2027	17,5	–	–	–
Stelpost tekort Jeugdzorg (conform VNG advies)	–	14,0	14,0	14,0
OZB (3% boven de inflatie per jaar, 2027)	1,8	1,8	1,8	1,8
Opgave organisatie	1,3	1,3	1,3	1,3
Verhogen leges/overige belastingen	0,8	0,8	0,8	0,8
Gebruiker betaalt	0,5	0,5	0,5	0,5
Stelpost onderuitputting kapitaallasten	1,5	1,5	1,0	1,0
Heroverwegen taken	5,0	6,5	6,5	6,5
Financieel beeld na keuzes 2027 (structureel)	0,1	8,6	-0,1	-0,1

foto beeldbank gemeente Tilburg
Gerdien Wolthaus Paauw

In de bijlage bij dit akkoord geven we inzicht in de incidentele en structurele maatregelen die op basis van dit akkoord worden betrokken bij de integrale afweging van de programmabegroting 2027. Dit betreft niet het overzicht van de totale uitgaven.

Wat gaan we doen?

- we hebben aan het eind van de bestuursperiode een structureel sluitende begroting;
- we blijven stevig en weloverwogen investeren in onze stad en dorpen;
- we bereiden een integraal heroverwegingspakket voor richting de Perspectiefnota 2028;
- we houden de financiële positie scherp in de gaten en sturen bij op een gemiddeld risicoprofiel;
- we verhogen deze periode de onroerend zaakbelasting met vier gelijke stappen van 3% per jaar bovenop de inflatie;
- we kijken kritisch naar uitvoerbaarheid en faseren daar waar nodig onze investeringen;
- we benutten de nieuwe mogelijkheden die het Rijk biedt om onderbouwde onderuitputting in de begroting op te nemen;
- we zetten in op de lobby voor de herverdeling gemeentefonds;
- we onderzoeken welke indexeringssystematiek passend is gezien de wijze waarop het Rijk ons compenseert;
- we belasten de kosten die we maken eerlijk door.

foto beeldbank gemeente Tilburg
Jostijn Ligtoet

foto beeldbank gemeente Tilburg
Dolph Cantrijn

Portefeuilleverdeling

Burgemeester Fleur Gräper – van Koolwijk: Openbare Orde, Veiligheid en Bestuur

Openbare Orde en Veiligheid
Bestuur (inclusief Burgerzaken)
Positionering en samenwerking (regionaal,
landelijk, Europees en internationaal)
Communicatie
Betrouwbare overheid

Evelien Kostermans - Groen en water, openbare ruimte, inclusieve samenleving (1^e loco-burgemeester)

Openbare ruimte
Groen en water in en om de stad
Klimaatadaptatie
Natuur- en landschapsontwikkeling
Maatschappelijk vastgoed en grondzaken
Sociale samenhang en ontmoeting
Diversiteit, inclusie en anti-discriminatie
Circulariteit en inkoop
Wmo begeleiding en dagopvang
(incl. ontwikkeling wijkzorgteams, samen met
Hülya Kat)
Stadsregionale Parken (incl. Oostflank)

Wijkwethouder Oud-Zuid, Blaak en Zorgvlied

Maarten van Asten - Financiën, Evenementen en Horeca, Digitalisering en AI (2^e loco-burgemeester)

Financiën
Evenementen en horeca
Digitalisering en AI
Dienstverlening
Citymarketing/stadspromotie
BAT en milieustraat
Deelnemingen
Milieu
Hulp aan huis en vervoersvoorzieningen
(WMO)

Stadsdeelwethouder: Reeshof

Bas van der Pol - Stedelijke ontwikkeling, ruimtelijke ordening, omgevingskwaliteit, slimme energie en aanpak netcongestie (3^e loco-burgemeester)

Stedelijke ontwikkeling, gebiedsontwikkeling
en ruimtelijke projecten
Ruimtelijke ordening en vergunningen
Vastgoedontwikkeling
Omgevingskwaliteit, toekomstbestendig
bouwen en ruimtelijk erfgoed
Slimme energie en aanpak netcongestie
Kernwinkelgebied
Dierenwelzijn

**Wijkwethouder: Binnenstad, Spoorzone,
Armhoef, Tivoli & Hoogvenne en Noordhoek**

**Anne Veldhoven - Wonen & Wijken,
Bereikbaarheid en Maatschappelijke
verbinding**
(4^e loco-burgemeester)

Wonen
Wijken, inclusief NPLV
Mobiliteit, inclusief parkeren en OV
Immaterieel erfgoed
Vrijwilligers en verenigingen
Senioren

Wijkwethouder: Tilburg West & Tilburg Noord

**Niels van Stappershoef - Economie, Sport,
Handhaving, Migratie en Opvang**
(6^e loco-burgemeester)

Economie en vestigingsklimaat
Bedrijventerreinen
Sport
Toezicht en handhaving
Asiel en Migratie
Maatschappelijke opvang en beschermd wonen
(WMO)

**Dorpswethouder: Berkel-Enschot, Udenhout
en Biezenmortel**

**Yusuf Çelik - Werk, bestaanszekerheid,
klimaat en energie**
(5^e loco-burgemeester)

Werk en Inkomen
Participatie en inburgering
Arbeidsmatige dagbesteding
Bestaanszekerheid en schuldhulpverlening
Klimaat en Energie
Personeel en Organisatie
Organisatieontwikkeling m.b.t. gebiedsgericht
werken

Wijkwethouder Zuid

**Hülya Kat - Onderwijs en kansengelijkheid,
jeugd, gezondheid, cultuur**
(7^e loco-burgemeester)

Onderwijs en kansengelijkheid
Studenten
Jeugd en jeugdzorg (incl. Ontwikkeling
wijkzorgteams i.s.m. Evelien Kostermans)
Gezondheid
Kunst, Cultuur en Media
Europa en internationalisering

Wijkwethouder: Oud-Noord

foto beeldbank gemeente Tilburg
John Davids

Bijlagen

Bijlage Incidentele en structurele maatregelen

Incidentele maatregelen:				
<i>Incidenteel (bedragen x € 1.000)</i>	2027	2028	2029	2030
Storting reserve Topsport	1.500	PM	0	0
Just Move en On Track	50	0	0	0
Vervolg pilot sportverbinder	368	368	PM	PM
Vermogenspositie Natuurmuseum	300	0	0	0
Versterken cultureel ecosysteem	440	PM	PM	PM
Nachtcultuur (incidenteel)	100	100	100	100
Raishof Collectief voortzetten tot realisatie Witzy	100	100	100	100
Instellen en voeden reserve kunst in de openbare ruimte t.b.v. ruimtelijke ontwikkeling	2.500	PM	PM	PM
Aanvullen reserve wijkgericht werken	2.500	PM	0	0
Skip die trip	40	40	40	PM
Inclusieve organisatie	115	115	115	PM
Integrale aanpak arbeidsmigratie (incidenteel)	820	420	335	0
Aanvullende investeringen Theresialyceum	380	0	0	0
Kracht van preventie	200	200	200	PM
Investeren hoger- en praktijkonderwijs (studenten)	600	600	600	PM
Busproduct voor inwoners met een laag inkomen (incidenteel)	80	80	PM	PM
Kosten carnaval en kermis om huidige evenementen te continueren	430	430	PM	PM
Storting reserve revitalisering bedrijventerreinen	5.000	PM	PM	PM
Tekort Toegang Tilburg	1.500	0	0	0
Subsidieplafond bestaanszekerheid	800	PM	PM	PM
Filomena	600	600	PM	PM
Bestaanszekerheid, pilot bouwdepot daklozen	250	PM	PM	PM
Succesvolle elementen Ggoud continueren	300	300	PM	PM
Crisis Interventie Team	400	400	PM	PM
Anti-discriminatie agenda	0	415	415	PM
Storting reserve natuurontwikkeling	2.500	2.500	2.500	2.500

De PM-posten in bovenstaande tabel geven weer dat we deze activiteiten bij een positieve evaluatie zullen continueren bij de desbetreffende integrale afweging.

Structurele maatregelen:				
<i>Structureel (bedragen x € 1.000)</i>	2027	2028	2029	2030
Nieuw veld HC Polaris	PM	PM	PM	PM
Uitbreiden participatie volwassenensport	150	150	150	150
Medewerker Topsportevenementen en borgen Team Tilburg	100	250	250	250
Verlengen/versterken subsidierelatie Willem II Betrokken	50	50	50	50
Versterken Uniek Sporten	116	116	116	116
Bouw Depot Textielmuseum, Stadsmuseum en Kessels	100	400	400	400
Bibliotheek	678	678	678	678
Bibliotheek; uitkering Gemeentefonds	-678	-678	-678	-678
Nachtcultuur (structureel)	75	75	75	75
Impuls makers en talenten	500	500	500	500
Capaciteit immaterieel erfgoed	110	110	110	110
Gebiedsgericht werken (formatie Wijken)	905	905	905	905
KCC Burgerzaken	546	375	375	375
Integrale aanpak arbeidsmigratie (structureel)	340	340	340	340
Invoering verblijfsbelasting arbeidsmigratie	PM	PM	PM	PM
Uitbreiding taalgroepen nieuwkomers	242	242	242	242
Onderwijshuisvesting; Aankoop panden Kasteeldreef (Yonder)	0	350	350	350
Aanvullende investeringen Theresia	0	0	0	27
Busproduct voor inwoners met een laag inkomen (structureel)	600	600	600	600
Fysiek toegankelijke bushaltes (investering € 3,5 mln)	0	100	100	100
Programmamanager mobiliteit	150	150	150	150
Formatie verkeersmanagement, verkeersveiligheid en openbaar vervoer	500	500	500	500
Uitvoeringskracht gemeente economie (formatie)	300	600	600	600
Wijkveiligheid, boa's	900	1.800	1.800	1.800
Programmamanager online veiligheid/weerbaarheid	129	129	129	129
Specialist online veiligheid	207	207	207	207
Werkbudget weerbaarheid online veiligheid	50	50	50	50
Mantelzorgondersteuning & vrijwilligers waardering	242	242	242	242
Exploitatiekosten en investeringslasten Sparrenhof	200	200	365	365

	2027	2028	2029	2030
Gemeenschapsvorming Bloemkwartier	65	65	65	65
Winteropvang/kortdurende opvang	490	545	545	545
Samen groei	100	100	100	100
Extra meldingen/adviesaanvragen/crisiszaken Veilig Thuis	500	500	500	500
Individuele inkomenstoeslag	850	850	850	850
Doorbouwstrategie formatie hard naar start	120	120	120	120
Omgevingskwaliteit borgen	400	400	400	400
Natuurbeheer	800	800	800	800
Coördinator landbouwtransitie	120	120	120	120
Uitbreiden college en ondersteuning	500	500	500	500

